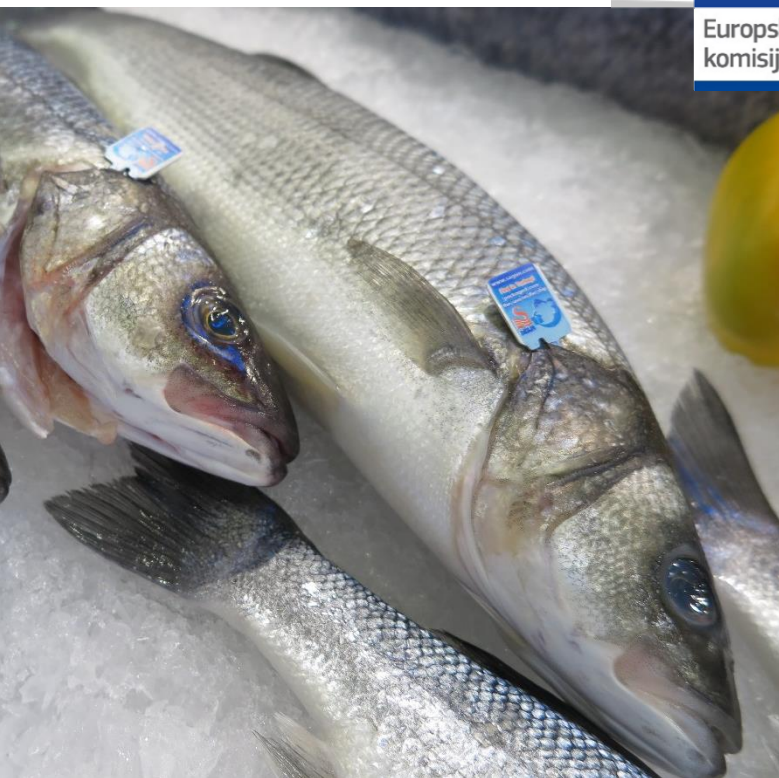

Europska
komisija

STUDIJA SLUČAJA

BRANCIN U EU

STRUKTURA CIJENE U LANCU OPSKRBE BRANCINA

FOKUS NA GRČKOJ, HRVATSKOJ I
ŠPANJOLSKOJ

E U M O F A

European Market Observatory for
Fisheries and Aquaculture Products

SIJEČANJ, 2019

WWW.EUMOFA.EU

Pomorstvo
i ribarstvo

Studija dovršena u srpnju 2018.

Prerađena u siječnju 2019 ažuriranjem cijena prve prodaje u Španjolskoj.

Ni Europska komisija ni osobe koje djeluju u njezino ime ne odgovaraju za uporabu podataka iz ove publikacije.

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2021

© Europska unija, 2021

Ponovna je uporaba dopuštena uz uvjet navođenja izvora.

Politiku ponovne uporabe dokumenata Europske komisije uređuje Odluka 2011/833/EU od 12. prosinca 2011. (SL L 330, 14.12.2011., str. 39.).

Za svaku uporabu ili reprodukciju fotografija ili druge građe koja nije zaštićena autorskim pravom EU-a dopuštenje treba zatražiti izravno od vlasnika prava.

Naslovna fotografija: © EUROFISH

PDF ISBN 978-92-76-30607-8

doi:10.2771/188326

ZA VIŠE INFORMACIJA I KOMENTARE:

Glavna uprava za pomorstvo i ribarstvo

B-1049 Bruxelles

Tel: +32 229-50101

E-pošta: contact-us@eumofa.eu

Sadržaj

SAŽETAK	1
0 PODSJETNIK ZADATAKA – SVRHA I SADRŽAJ	2
0.1 SVRHA STUDIJE SLUČAJA.....	2
0.2 SADRŽAJ DOKUMENTA.....	2
1 OPIS PROIZVODA	3
1.1 BIOLOŠKE I TRŽIŠNE ZNAČAJKE.....	3
1.2 PROIZVODNI CIKLUS.....	5
1.3 PROIZVODNJA BRANCINA U SVIJETU.....	6
1.3.1 Razvoj proizvodnje u akvakulturi.....	6
1.3.2 Razvoj ulova.....	7
2 STRUKTURA EU TRŽIŠTA	8
2.1 PROIZVODNJA BRANCINA U EU.....	8
2.1.1 Razvoj ulova brancina ribolovne flote u EU.....	8
2.1.2 Razvoj proizvodnje uzgojenog brancina u EU.....	9
2.2 PRIVIDNO TRŽIŠTE PREMA DRŽAVI ČLANICI.....	10
2.3 RAZVOJ TRGOVINE BRANCINA UNUTAR EU-A.....	11
2.4 TRGOVINA IZVAN EU-A.....	13
3 ŠPANJOLSKO TRŽIŠTE	15
3.1 STRUKTURA ŠPANJOLSKOG TRŽIŠTA.....	15
3.1.1 Struktura opskrbnog lanca brancina.....	15
3.1.2 Značajke španjolskog tržišta.....	17
3.2 CIJENE UZDUŽ OPSKRBNOG LANCA U ŠPANJOLSKOJ.....	19
3.3 PRIENOS CIJENE U OPSKRBNOM LANCU U ŠPANJOLSKOJ.....	22
4 GRČKO TRŽIŠTE	24
4.1 STRUKTURA GRČKOG TRŽIŠTA.....	24
4.1.1 Grčka proizvodnja.....	24
4.1.2 Struktura opskrbnog lanca brancina.....	26
4.2 CIJENE UZDUŽ OPSKRBNOG LANCA U GRČKOJ.....	27
4.2.1 Cijene prve prodaje.....	27
4.2.2 Uvozne cijene.....	28
4.2.3 Veleprodajne cijene.....	28
4.2.4 Maloprodajne cijene.....	30
4.3 PRIENOS CIJENE U OPSKRBNOM LANCU U GRČKOJ.....	31
5 HRVATSKO TRŽIŠTE	33
5.1 STRUKTURA HRVATSKOG TRŽIŠTA.....	33

5.1.1	<i>Struktura opskrbnog lanca brancina</i>	33
5.1.2	<i>Značajke hrvatskog tržišta</i>	35
5.2	CIJENE UZDUŽ OPSKRBNOG LANCA U HRVATSKOJ	36
5.3	PRIJENOS CIJENA U OPSKRBNOM LANCU U HRVATSKOJ	38
6	ZAKLJUČAK	40
7	DODATAK: POPIS KONTAKATA	42

Sažetak

- Tijekom 2016. godine, proizvodnja uzgojenog brancina dostigla je 191 000 tona globalno, od čega 82 000 tona u EU, 81 000 tona u Turskoj, 24 000 tona u Egiptu i 4 000 tona u ostalim zemljama.

Tijekom posljednjih 10 godina (2007.-2016.) proizvodnja je zabilježila znatno brži porast u Turskoj (+93%) i u ostalim trećim zemljama (pomnoženo s 14) u odnosu na EU (+35%) gdje je porast uzgoja brancina zabilježen ranije (kasnih 90tih-ranih 2000tih).

U svakom slučaju, EU proizvodnja akvakulture dostigla je najvišu razinu u 2016. Grčka (43 000 tona) i Španjolska (23 000 tona) predstavljaju 80% sveukupne EU proizvodnje.

- S druge strane, ulov divljeg brancina je pao tijekom istog razdoblja od 46% globalno te 39% na razini EU-a, uglavnom zbog značajnog pada resursa u Atlantiku. S 5300 tona u 2016., EU predstavlja 93% svjetskog ulova. Unatoč značajnom padu vlastitog ulova tijekom navedenog razdoblja, Francuska i dalje predvodi EU proizvodnju.
- U cjelini, prividno tržište¹ brancina iznosi 97 000 tona, koji se uglavnom konzumira kao svježi proizvod. Tri vodeća tržišta, Italija, Španjolska i Francuska predstavljaju više od 70% sveukupne EU potrošnje. Godišnja potrošnja po glavi stanovnika iznosi prosječno 190 grama, dok premašuje 500 grama u nekoliko mediteranskih zemalja (Italija, Španjolska, Portugal, Cipar).
- Trgovina brancinom je uglavnom unutar EU-a te je tijekom 2016. dostigla 55 000 tona, dok je uvoz iz zemalja izvan EU-a, Turske, udvostručen za 2,5 puta u razdoblju između 2012. i 2016. godine.
- Fokus na Grčku, Hrvatsku i Španjolsku pokazuje specifična svojstva tržišta u svakoj pojedinoj državi članici. Dok se brancin uglavnom izvozi u slučaju Grčke i Hrvatske, u Španjolskoj se isključivo prodaje na domaćem tržištu.
- Uzgojeni brancin se prodaje u maloprodaji kao svježa riba u svim zemljama, prije svega u trgovačkim lancima. Divlji brancin predstavlja visokokvalitetni proizvod, zanimljiv ponajviše trgovcima ribom i restoranima; njegova cijena može prijeći 25 EUR/kg dok cijena uzgojenog brancina uglavnom ostaje ispod 10 EUR/kg.
- Zahvaljujući nižim troškovima radne snage i nižim operativnim troškovima, maloprodajna cijena uzgojenog brancina u Hrvatskoj je na jednakoj razini grčke cijene unatoč višoj cijeni franko uzgajališta² i većem porezu (PDV-u).

¹ Prividno tržište = proizvodnja + uvoz - izvoz

² Cijena franko uzgajalište je cijena koju uzgajatelj ribe dobiva unatoč troškovima koje obično plaća kupac. Cijena franko uzgajalište se može smatrati jednakoj cijeni prve prodaje.

0 PODSJETNIK ZADATAKA – Svrha i sadržaj

0.1 Svrha studije slučaja

Podsjetnik

Razlog izbora svježeg brancina radi analize prijenosa cijena i raspodjele vrijednosti u određenim opskrbnim lancima u EU opisan je u sljedećoj tablici.

Proizvodi	Metoda proizvodnje	Značajke	Čimbenici tržišta i cijene
Svježi brancin (cijeli)	Akvakultura i ulov (EU)	<p>Svježi proizvod, primjerak široko uzgojenih vrsta u Europi</p> <p>EU je najveći proizvođač uzgojenog brancina i vodeći proizvođač divljeg brancina</p> <p>I uzgojeni i divlji brancin se proizvode i konzumiraju u EU, ali se tržišta razlikuju na temelju lokacije (države članice) i prodaje</p> <p>Većina ulova divljeg brancina bilježi se u Atlantiku dok se uzgojeni brancin proizvodi u Mediteranu</p>	<p>Ravnoteža ponude/potražnje (stabilnost tržišta)</p> <p>Proizvodna metoda (uzgoj/ulov, korišten ribolovni alat)</p> <p>Veličina ribe</p> <p>Cijena ostalih uzgojenih proizvoda</p> <p>Razlikovne strategije (npr. organsko)</p>

Ključni elementi analize:

Vrste-proizvodi	Glavne zemlje članice (fokus)
Svježi brancin (cijeli), uzgojeni i divlji	Španjolska, Hrvatska i Grčka

0.2 Sadržaj dokumenta

Dokument sadrži:

- Opis proizvoda;
- Analizu proizvoda i tržišne trendove na razini EU-a;
- Analizu prijenosa cijene uzduž opskrbnog lanca u Grčkoj, Hrvatskoj i Španjolskoj.

1 OPIS PROIZVODA

1.1 Biološke i tržišne značajke

Studija slučaja proizvoda

Naziv: brancin (*Dicentrarchus labrax*)

FAO troslovna abecedna oznaka: BSS

Prikazivanje: Svježi cijeli ili u filetima.

Komercijalna veličina:

Divljij: između 25 cm i 70 cm. Minimalna iskrcajna veličina je 36 cm za južnoatlantski riblji stok i 42 cm za sjevernoatlantski riblji stok³ te 25 cm za mediteranski⁴.

Uzgojeni: Veličina porcije (<400 g.) ili veća riba (između 800 g. i 1 kg).⁵

Povezane oznake u kombiniranoj nomenklaturi:

Brancin se razlikuje u kombiniranoj nomenklaturi⁶ počevši od 2012. nadalje, svjež i smrznut:

- Europski brancin (*Dicentrarchus labrax*), svjež ili rashlađen: 03028410
- Europski brancin (*Dicentrarchus labrax*), smrznut: 03038410

Ostali brancini, uključujući uglavnom brancina piknjavca (*Dicentrarchus punctatus*), nisu važni za analizu europskog tržišta budući da su prilično rijetki u smislu iskrcajne vrijednosti:

- Ostali brancini (*Dicentrarchus spp.*) (isklj. 0302 84 10), isključivši jestive riblje iznutrice od podbroja 0302 91 do 0302 99, svježi ili ohlađeni 9: 03028490
- Ostali brancini (*Dicentrarchus spp.*) (isklj. 0303 84 10), isključivši jestive riblje iznutrice od podbroja 0303 91 do 0303 99, smrznuti.

³ Izvor: Provedbena Uredba Komisije (EU) 2015/1316 od 30. srpnja 2015. o odstupanju od Uredbe Vijeća (EZ) br. 850/98, u svezi minimalne referentne veličine za očuvanje brancina (*Dicentrarchus labrax*).

⁴ Izvor: Uredba Vijeća (EZ) br. 1967/2006

⁵ http://pdm-seafoodmag.com/guide/poissons/details/product/Bar_commun.html

⁶ Kombinirana nomenklatura je alat označavanja robe i proizvoda koji je utemeljen radi zadovoljenja zahtjeva Zajedničke carinske tarife i vanjskih statistika trgovine EU-a. Temeljna uredba je Uredba Vijeća (EEZ) br. 2658/87; osvježena verzija Dodatka I koja se tiska svake godine kao Uredba Komisije (posljednja verzija: Provedbena Uredba Komisije (EU) br. 2016/1821).

Biološki parametri

Brancin posjeduje ponašanje pridonjenih vrsta, naseljava obalne vode do otprilike 100 m dubine, ali češće obitava u plitkim vodama na raznim vrstama dna; često ulazi u ušća i uzlazne rijeke. Juvenilna riba se kreće u jatima, dok su odrasli primjerci samotnjaci. Razmnožava se od siječnja do ožujka u Sredozemnom i Crnom moru, odnosno do lipnja kod populacije u Atlantiku. Brancin je proždrljivi grabežljivac, hrani se jatima male ribe i širokim opsegom beskraljeznjaka uključujući škampima, kozicama, raznim rakovima, lignjama i školjkašima.⁷

Parametar	Značajka ⁸
Temperatura	5-28°C
Stanište	Obalne vode dubine do otprilike 100 m, ušća i lagune (brancin je eurihalina vrsta)
Bolesti pri uzgoju	Virus (virusna encefaloretinopatija), bakterije (vibrioza, fotobakterioza, miksobakterioza, mikobakterioza, epiteliocistis), dinoflagelati (amilodiniaza), cilijati (kriptokarioniaza), miksosporidioza, jednorodni metilji (škržne nametničke infekcije), oblici (nematode) (Anisakis spp.) i rakovi (izopodi).
Razvoj	18 mjeseci za komercijalnu veličinu od 400 g
Prehrana u divljini	Karnivor: mala riba, kozice, rakovi i sipe.
Prehrana u uzgoju	U mrjestilištu se riblja mlađ hrani suhom peletiranom hranom. Za fazu tovnog uzgoja, hranjenje se sastoji od ekstrudiranih peleta ribe.
Faza riblje mlađi	75 dana
Tovni uzgoj	18 mjeseci
Rasprostranjenost u divljini	Sjeverni Atlantik od Norveške do Britanskog otočja, južno prema Maroku i Kanarskom otočju, Sredozemno i Crno more. Drugdje, južno do Senegala.
Uzgoj	Turska, Grčka, Španjolska, Egipat, Italija, Hrvatska, Tunis, Francuska, Cipar i u manjoj mjeri ostale mediteranske zemlje.
Sustav uzgoja	Estuarijski polu-intenzivni sustav s morskim kavezima (najčešće) ili sustavi spremnika

Izvor: FAO

⁷ <http://www.fao.org/fishery/species/2291/en>

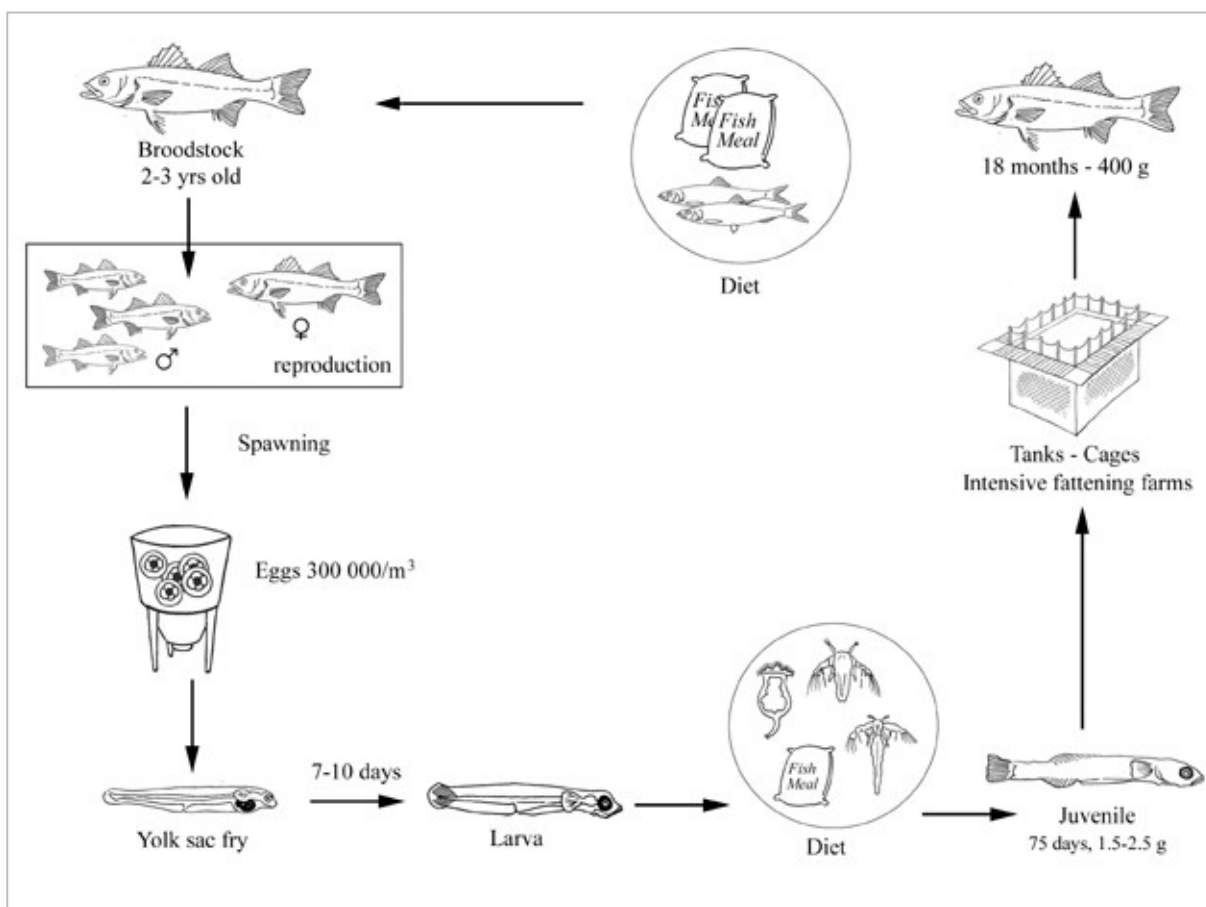
⁸ http://www.fao.org/fishery/culturedspecies/Dicentrarchus_labrax/en

1.2 Proizvodni ciklus

Unatoč činjenici da se brancin može uzgajati u bazenima s morskom vodom i lagunama, većina proizvodnje dolazi iz uzgoja u morskim kavezima. Kavezi su uglavnom izrađeni od čelika s područjem od 4 do 10 m²: posjeduju mreže koje vise ispod pješačkih staza do 6-8 m dubine. Neki farme su usidrene blizu kopna i mogu se koristiti s obale. Ostali su smješteni na otvorenom moru ili usred zaštićenih uvala te se mogu koristiti isključivo s plovila.

Riblja mlađ se proizvodi u mladičnjacima i prodaje uzgajачima kao tovni stok pri veličini od 1,5-2,5 g. Tovna mlađ dostiže 400-450 g u razdoblju od 18 do 24 mjeseca. Tovljenje se može odvijati u spremnicima ili u sustavu s kavezima.

Slika 1: Proizvodni ciklus uzgojenog oblića

Izvor: FAO

1.3 Proizvodnja brancina u svijetu

1.3.1 Razvoj proizvodnje u akvakulturi

Brancin se povijesno kultivirao u obalnim lagunama i rezervoarima prije početka njegovog uzgoja na visokoj proizvodnoj razini kasnih 1960tih godina. Riblji uzgoj je u početku bio vezan uz proizvodnju u obalnim posudama za isparavanje i barama. Jata riba koja su obitavala na području ušća bila bi uhvaćena i uzgajala bi se tijekom zime i proljeća (tijekom sezone niskog ishlaplivanja).

Tijekom kasnih 60tih godina, Francuska i Italija su se natjecale u razvoju tehnika masovne proizvodnje riblje mlađi brancina te su, do kasnih 70tih, navedene tehnike postale dovoljno dobro razvijene u većini mediteranskih zemalja za dobivanje stotina tisuća ličinka. Europski brancin (*Dicentrarchus labrax*) je bio prva morska ne-salmonidna riblja vrsta koja se uzgajala za prodaju u Europi. Uzgoj brancina je često povezan s uzgojem orade.

Tijekom 2016. godine, globalna proizvodnja uzgojenog brancina dostigla je više od 191 000 tona; proizvodnji EU-a se pripisuje 43% od ovog ukupnog iznosa. Sukladno FAO statistikama, glavna proizvodna područja 2016. godine bila su EU (81 852 tone), Turska (80 847 tona) i Egipat (24 498 tone). O ostalim malim proizvodnjama navodi se u ostalim mediteranskim zemljama i zemljama izvan EU-a, poput Tunisa (2564 tone u 2016. godini). Svjetska je proizvodnja nastavila s rastom tijekom posljednjeg desetljeća: +83% od 2007. do 2016.

Tablica 1: Svjetska proizvodnja uzgojenog brancina (u tonama) 2007.-2016.

Godine	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
EU 28	60.494	60.443	58.656	65.180	69.052	63.929	63.875	62.825	69.763	81.852
Turska	41.900	49.270	46.554	50.796	47.013	65.512	67.913	74.653	75.164	80.847
Egipat	598	4.383	5.381	16.306	17.714	13.798	12.328	15.167	14.343	24.498
Tunis	793	788	1.370	1.466	2.832	1.999	1.968	1.869	2.802	2.564
Ostali	689	570	571	580	665	784	687	840	1.059	1.243
Sveukupno	104.474	115.454	112.531	134.328	137.276	146.022	146.771	155.353	163.131	191.003

Izvor: FAO

1.3.2 Razvoj ulova

Europski brancin se uglavnom lovi u Sjevernom moru i Engleskom kanalu te ga uglavnom love ribarske flote iz EU-a pomoću pelagijskih povlačnih mreža, mreža plivarica i udica. U manjoj se mjeri lovi također u Sredozemnom moru. U 2016. godini se EU pripisuje 93% svjetskog ulova brancina. Još jedna važna zemlja po pitanju ulova europskog brancina je Egipat (5%). Globalni ulov europskog brancina dostigao je 5751 tonu u 2016. godini. Tijekom prošlog desetljeća, ulov europskog brancina slijedio je značajni silazni trend sa skoro 9000 tona u 2007. godini na 5300 tona u 2016. godini (-39%). Ovaj značajni trend se uglavnom može pripisati situaciji stoka u Engleskom kanalu i Sjevernom moru, koji je nastavio s padom tijekom 2015. i 2016. godine unatoč poduzetim mjerama u cilju obnove stoka.⁹

Tablica 2: Svjetski ulov europskog brancina (u tonama) 2007.-2016.

Godine	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
EU 28	8.805	6.243	8.285	9.090	8.529	7.926	8.530	7.466	5.914	5.337
Egipat	1.550	1.125	1.336	1.326	969	969	967	873	426	314
Ostali	284	269	265	436	264	101	80	89	97	100
Sveukupno	10.639	7.637	9.886	10.852	9.762	8.996	9.577	8.428	6.437	5.751

Izvor: FAO

⁹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/contribution-neil-osborne-consultation-on-fishing-opportunities-2018_en.pdf

2 STRUKTURA EU TRŽIŠTA

2.1 Proizvodnja brancina u EU

2.1.1 Razvoj ulova brancina ribolovne flote u EU

U 2016. godini ulov brancina u EU dosegnuo je 5337 tona. Francuska je daleko vodeća država članica u pogledu ulova, s 2757 tona ulova od strane francuske ribarske flote tijekom 2016. godine, što iznosi 52% cjelokupnog ulova u EU. Druge važne države članice u pogledu ulova su Španjolska (11%), Ujedinjena Kraljevina i Portugal (obje 10%). Zatim slijede Italija, Grčka i Nizozemska s ulovom između 150 i 300 tona tijekom 2016. godine.

Tijekom prošlog desetljeća, EU ulov brancina je doživio značajan silazni trend (–39%). Ovaj se trend uglavnom pripisuje snažnom padu ulova u Francuskoj (48%) i, u manjoj mjeri, u Nizozemskoj (–59%) te u Grčkoj (–57%). Glavni razlog ovog značajnog pada je smanjenje resursa brancina posebice u sjevernom Atlantiku (Engleski kanal, Keltsko i Irsko more, južno Sjeverno more) zbog porasta ribolovnog napora i smanjenja razmnožavanja. To je dovelo do novih EU propisa čiji je cilj drastično smanjenje lova brancina u ovim područjima¹⁰. U ostalim državama članicama, brancin je doživio manji silazni trend (–23% u Ujedinjenoj Kraljevini i –10% u Španjolskoj), ili čak porast (+10% u Portugalu i +73% u Italiji)

Tablica 3: EU ulov brancina (u tonama) 2006.-2015

Godine	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Francuska	5.346	3.247	5.469	6.034	5.464	4.990	5.488	4.372	3.428	2.757
Španjolska	632	563	638	687	815	663	758	568	559	569
Ujedinjena Kraljevina	715	790	698	737	791	896	803	1040	682	551
Portugal	495	403	414	489	440	369	502	661	437	546
Italija	205	186	163	159	154	184	160	167	315	355
Grčka	812	472	314	348	299	274	287	242	204	348
Nizozemska	376	380	395	399	394	379	370	253	218	156
Ostali	224	202	194	237	172	171	162	163	71	55
Sveukupno	8.805	6.243	8.285	9.090	8.529	7.926	8.530	7.466	5.914	5.337

Izvor: FAO

¹⁰ https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/sea-bass_en

2.1.2 Razvoj proizvodnje uzgojenog brancina u EU

Proizvodnja uzgojenog brancina u EU dostigla je 81 852 tone u 2016. godini, što predstavlja najvišu razinu ikad. Većina ove proizvodnje zabilježena je u Grčkoj (52%) i Španjolskoj (28%). Ostale glavne države članice proizvođači bile su Italija (8%), Hrvatska (6%), Francuska (3%) i Cipar (2%).

Od 2007. nadalje, proizvodnja uzgojenog brancina porasla je i dostigla vrhunac u 2011. godini s 69 052 tona, posebice zahvaljujući većoj proizvodnji u Grčkoj i Italiji. Potom, od 2011. do 2014. godine proizvodnja je zabilježila lagani pad (–9%) uglavnom zbog niže proizvodnje u Grčkoj. U 2015. godini proizvodnja se vratila na razinu iz 2011. Konačno, 2016. godine, EU proizvodnja doživjela je snažan porast i dostigla do sad najvišu zabilježenu proizvodnju (+17% u usporedbi s 2015. godini), koja se uglavnom može pripisati porastu u Grčkoj (+16%) i Španjolskoj (+23%). Za razliku od talijanskog tržišta, španjolsko se tržište svakako opskrbljuje prvenstveno iz vlastitog sektora akvakulture – porast potražnje i neprekidna ulaganja doveli su do brzog razvoja domaće proizvodnje u Španjolskoj.

Najvažniji događaji posljednjeg desetljeća u uzgoju brancina u EU su pad koji su doživjele Italija i Francuska (–20% i –32%) te značajan porast proizvodnje u Španjolskoj i Hrvatskoj (+151% i +90%). Hrvatsku proizvodnju potiče porast talijanskog tržišta koje nije dovoljno opskrbljeno vlastitom proizvodnjom: 57% hrvatske proizvodnje brancina odlazi na susjedno talijansko tržište.

Tablica 4: Proizvodnja uzgojenog brancina u EU (u tonama) 2007.-2016.

Godine	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Grčka	34.760	35.036	33.631	39.884	37.089	35.805	34.920	32.142	36.600	42.557
Španjolska	9.152	9.740	12.655	11.491	17.548	14.455	14.945	16.722	18.600	22.956
Italija	8.505	6.813	6.714	6.457	6.672	6.896	6.330	5.724	5.800	6.800
Hrvatska	2.800	2.700	2.800	2.800	2.775	2.453	2.826	3.215	4.488	5.310
Francuska	3.240	4.163	1.253	2.337	2.452	2.321	2.428	2.244	2.156	2.200
Cipar	740	752	703	1198	1.495	1.100	1.422	1.817	1.726	1.517
Portugal	1.192	1.070	420	397	461	531	575	455	295	403
Ostali	105	170	480	617	560	368	429	506	97	109
Sveukupno	60.494	60.443	58.656	65.180	69.052	63.929	63.875	62.825	69.763	81.852

Izvor: Eurostat i FAO

2.2 Prividno tržište prema državi članici

Prividno tržište EU-a za brancine je nešto niže od 100 000 tona u 2016. godini, što odgovara prosječnoj potrošnji po stanovniku od skoro 200 grama.

U smislu apsolutne vrijednosti, vodeća tržišta su Italija i Španjolska koja predstavljaju više od 60% EU tržišta. U smislu potrošnje po glavi stanovnika, Portugal je na prvom mjestu sa 680 grama, slijede Cipar, Italija i Španjolska, svi sa više od 500 grama.

Tablica 5. Prividno tržište brancina i potrošnja po stanovniku u 2016. godini

Zemlja članica	Akvakultura	Ribarstvo	Uvoz	Izvoz	Potrošnja po glavi stanovnika	
	(t)	(t)	(t /lwe)	(t /lwe)	Prividno tržište	
Italija	6.800	355	26.502	2.535	31.122	0,513
Španjolska	23.445	580	9.440	8.175	25.290	0,545
Francuska	1.928	2.735	6.112	1.135	9.640	0,145
Grčka	42.557	348	717	35.035	8.587	0,796
Ujedinjena Kraljevina	0	538	6.914	309	7.143	0,109
Portugal	450	408	6.324	148	7.034	0,680
Njemačka	0	0	3.974	2.133	1.841	0,022
Hrvatska	5.291	8	167	3.870	1.596	0,381
Belgija	0	23	2.326	1.722	627	0,056
Cipar	1.442	1	153	1.051	545	0,643
Ostale Zemlje članice	39	852	7.472	4.834	3.529	0,023
EU 28	81.952	5.848	70.101	60.947	96.954	0,190

Izvori i objašnjenja:

- Proizvodnja

Akvakultura: Hellenic Statistical Authority (Grčka) / Grčko statističko tijelo, FEAP (ostale zemlje)

Ribarstvo: EUROSTAT

- Uvoz – izvoz:

Uvoz i izvoz uključuje svježeg europskog brancina (CN 03 02 84 10) i smrznutog brancina (CN 03 03 84 10). Podatci o količinama dolaze iz COMEXT-a.

Za postizanje jednakovrijednog iznosa žive vage, vrijednosti COMEXT-a su pomnožene faktorima konverzije (CF) (izvor: EUMOFA). Za svježeg brancina korišteni CF je 1,00 (smatra se da se svježi brancin uglavnom prodaje s utrobom). Za smrznutog brancina, CF je 1,18 (smrznuti brancin se uglavnom prodaje bez utrobe).

- Potrošnja po stanovniku:

Radi se o sveukupnoj prividnoj potrošnji (prividnom tržištu) podijeljenoj s brojem stanovnika (u 2016. godini).

Izvor za broj stanovnika ja EUROSTAT (stanovništvo na dan 1. siječanj 2016.).

Konzultacije održane s grčkim interesnim skupinama navode da je grčko prividno tržište značajno precijenjeno metodom izračuna, zbog činjenice da otprilike 4000 tona brancina kupuju talijanski veletrgovci izravno u Grčkoj i da se ne bilježe u grčki izvoz¹¹. Grčko prividno tržište brancina i orade grčke interesne skupine procjenjuju na 20-21 000 tona od kojih 80% pripada oradama i 20% brancinima. Grčko tržište brancina bi stoga iznosilo 4000 tona i potrošnja po stanovniku bi u ovoj regiji iznosila 370 grama.

2.3 Razvoj trgovine brancina unutar EU-a

U oba toka trgovine unutar EU-a jasno dominira jedna od država članica:

- kod izvoza: Grčka predstavlja 62% cjelokupnog izvoza EU-a u smislu količine u 2016. godini, ispred Španjolske (13%), Hrvatske (7%) te Italije (4%);

- kod uvoza: Italija s 41% cjelokupnog uvoza unutar EU-a, znatno ispred Španjolske (12%), Portugala (11%) i Francuske (11%).

Međutim, dominacija vodećih zemalja prema izvozu i uvozu smanjila se tijekom posljednjih godina. Udio Grčke u izvozu unutar EU-a pao je sa 72% iz 2012. godine na 62% tijekom 2016., i to u korist Španjolske, Hrvatske i Italije (čiji je kombinirani izvoz porastao sa 5900 tona 2012. godine na 13 300 tona 2016. godine) isto kao za Njemačku i Belgiju (čiji je kombinirani ponovni izvoz porastao sa 700 tona na 3700 tona u istom razdoblju). Udio Italije u uvozu unutar EU-a je također pao, no ne toliko značajno, s 42% iz 2012. godine na 41% 2016., dok se značajni porasti bilježe za Španjolsku (s 9% na 13%) i Portugal (s 9% na 12%).

Tablica 6: Uvoz svježeg brancina unutar EU-a tijekom 2012.-2016. (u tonama)

Zemlja članica	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Italija	18.266	18.043	18.765	19.977	20.594
Portugal	3.724	3.912	4.050	5.515	6.130
Francuska	4.831	5.909	4.723	5.300	5.965
Španjolska	4.225	5.899	6.268	5.657	6.764
Nizozemska	967	937	716	740	911
Ujedinjena Kraljevina	7.931	8.624	4.952	4.981	5.053
Njemačka	1.148	1.348	1.176	1.362	1.500
Belgija	672	693	731	703	685
Bugarska	281	529	411	362	342
Irska	511	568	459	419	449
Slovenija	314	357	289	310	341
Rumunjska	131	158	185	221	252
Ostali	588	575	1.000	1.199	1.156
EU-28	43.589	47.552	43.725	46.746	50.142

Izvor: COMEXT

¹¹ Govoreći o Italiji, Udruga grčke marikulture piše u svom Godišnjem izvješću za 2017: „Procjenjuje se da ja talijansko tržište još veće zbog talijanskih veletrgovaca koji kupuju (i prevoze) s gospodarstva u Grčkoj. Ove su prodaje vjerojatno zabilježene kao lokalne grčke prodaje.”

(https://www.fgm.com.gr/uploads/file/FGM17_WEB_ENG.PDF)

Tablica 7: Izvoz svježeg brancina unutar EU-a tijekom 2012.-2016. (u tonama)

Zemlja članica	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Grčka	30.898	29.226	28.036	29.099	33.952
Nizozemska	2.370	3.100	1.608	3.280	2.351
Španjolska	3.975	5.326	5.395	6.092	7.185
Hrvatska	1.282	1.652	1.962	3.116	3.736
Italija	614	1.436	1.620	2.085	2.392
Njemačka	620	930	1.109	1.591	1.956
Francuska	1.842	1.916	1.447	1.261	998
Belgija	96	115	106	1.093	1.721
Ujedinjena Kraljevina	417	344	311	215	253
Ostali	756	457	323	338	440
EU-28	42.870	44.502	41.917	48.170	54.984

Izvor: COMEXT

Izvoz brancina unutar EU-a sastoji se isključivo od svježeg brancina. Izvoz smrznutog brancina je izrazito ograničen: predstavlja 1% svježeg izvoza (544 tone u 2016. godini).

2.4 Trgovina izvan EU-a

Izvoz brancina izvan EU-a premašio je 3000 tona, odnosno 4% sveukupne proizvodnje. Uglavnom se sastoji od svježeg brancina, dok smrznuta riba predstavlja samo 3% sveukupne količine.

Cipar, Grčka i Španjolska predstavljaju 83% cjelokupnog izvoza EU-a.

Tablica 8: Izvoz svježeg brancina izvan EU-a prema državi članici (u tonama), 2012.-2016.

Zemlja članica	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Cipar	710	1.000	1.038	1.027	1.001
Grčka	739	666	393	489	881
Španjolska	267	330	299	381	819
Francuska	255	90	141	148	118
Italija	87	93	87	153	131
Ostali	348	482	217	275	304
EU-28	2.406	2.661	2.175	2.473	3.254

Izvor: COMEXT

Tablica 9: Izvoz smrznutog brancina izvan EU-a prema Zemlji članici (u tonama), 2012.-2016.

Zemlja članica	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Grčka	17	14	54	25	50
Španjolska	6	11	6	10	20
Portugal	14	8	9	5	7
Nizozemska	2	3	13	14	6
Ostali	22	6	13	10	18
EU-28	61	42	95	64	101

Izvor: COMEXT

Glavne odredišne države EU izvoza svježeg brancina su Sjedinjene Američke Države, Izrael (kojeg opskrbljuje Cipar) i Švicarska te su iste predstavljale 65% volumena izvoza prema trećim zemljama u 2016. godini. Do zabrane uvoza na razini poljoprivrednih proizvoda te proizvoda ribarstva i akvakulture iz 2014. godine, Rusija je bila vodeća odredišna zemlja izvan EU-a.

Tablica 10: Izvoz svježeg brancina izvan EU-a prema odredišnoj zemlji (u tonama), 2012.-2016.

Zemlja članica	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
SAD	594	536	429	563	887
Izrael	508	696	844	793	828
Švicarska	282	199	288	313	409
Albanija	0	81	123	240	297
Alžir	0	3	37	92	195
Kuvajt	2	8	59	66	145
Rusija	749	785	64	0	0
Ostali	271	353	331	406	493
EU-28	2.406	2.661	2.175	2.473	3.254

Izvor: COMEXT

Uvoz izvan EU-a je prilično važan jer je 2016. premašio 16 700 tona. Razvio se znatno brže u odnosu na uvoz unutar EU-a: +154% između 2012. i 2016., u usporedbi s +15% za uvoz unutar EU-a. Budući da je EU proizvodnja ostala prilično stabilna tijekom razdoblja dok je EU potražnja pratila trend porasta, višak potražnje je uglavnom pokriven turskom opskrbom u brzom porastu.

Tablica 11: Uvoz svježeg brancina izvan EU-a prema državi članici (u tonama), 2012.-2016.

Zemlja članica	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Italija	2.301	2.744	3.747	4.801	5.442
Nizozemska	2.009	4.063	4.347	4.246	3.481
Njemačka	601	1.012	1.268	1.750	2.193
Belgija	0	0	0	960	1.633
Španjolska	563	2.228	2.668	1.568	1.600
Ujedinjena Kraljevina	124	738	1.044	824	1.002
Grčka	396	43	128	265	693
Ostali	588	250	99	291	683
EU-28	6.582	11.078	13.301	14.705	16.727

Izvor: COMEXT

Skoro čitavi uvoz svježeg brancina izvan EU-a dolazi iz Turske.

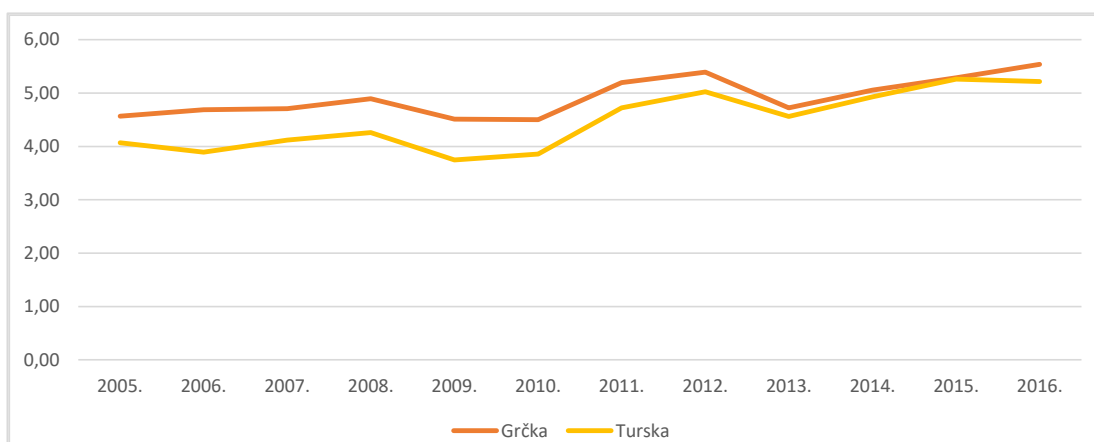
Tablica 12: Uvoz svježeg brancina izvan EU-a prema zemlji podrijetla (u tonama), 2012.-2016.

Podrijetlo	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Turska	6.556	10.991	13.169	14.667	16.591	19.988
Ostali	26	87	132	38	136	131

Izvor: COMEXT

Porast volumena uvezenog brancina iz Turske u EU, po nižoj cijeni, utjecao je na grčku izvoznju cijenu prema tržištima EU-a kao što je prikazano na slici ispod: od 2012. uvozna cijena u EU iz Grčke i Turske pokazala je trend konvergencije (premda je lagani porast razlike između obje cijene primijećen u 2016. godini). EU uvozne cijene iz ostalih EU proizvođača (ES, HR) usporedno s turskim cijenama nisu značajne budući da volumen i kakvoća nisu usporedivi.

Slika 2: Razvoj EU uvozne cijene brancina (cijelog, svježeg) iz Grčke i Turske (cijena u EUR/kg)

Izvor: COMEXT

Uvoz smrznutog brancina izvan EU-a ostaje na niskoj razini (254 tone u 2016., od kojih 96% zadovoljava Turska) te je čak zabilježen pad tijekom posljednjih godina, sa 447 tona 2014. na 254 tone 2016. godine).

3 ŠPANJOLSKO TRŽIŠTE

3.1 Struktura španjolskog tržišta

3.1.1 Struktura opskrbnog lanca brancina

Na temelju podataka Ministarstva poljoprivrede, ribarstva, hrane i okoliša (MAPAMA) o resursima akvakulture¹², u Španjolskoj je 2016. godine zabilježeno 86 uzgoja ovlaštenih za uzgoj brancina, od kojih je 50 smješteno u Andaluziji. Prisutne su dvije glavne proizvodne metode: morski kavezi (34 uzgajališta) i prošireni estuariji (43 uzgajališta). Preostala uzgajališta su mrjestilišta i mladičnjaci ili centri za istraživanje. Unatoč manjem broju uzgajališta s morskim kavezima, Španjolsko udruženje za uzgoj ribe u moru (APROMAR) procjenjuje da ona proizvode više od 90% uzgojenih brancina u Španjolskoj. Proizvodnja koja dolazi s proširenih uzgajališta se prodaje na lokalnim tržištima te je specifična za Andaluziju.

Proizvodnja je koncentrirana u regijama Mediterana i u najudaljenijim regijama Kanarskih otoka (35% u pokrajini Murcije, 26% u Andaluziji, 23% na Kanarskim otocima, 15% u Zajednici Valencije¹³).

Ulov divljeg brancina predstavlja oko 2% nacionalne proizvodnje.

U 2016. godini uvoz je iznosio preko 40% opskrbnog španjolskog lanca¹⁴, te se može procijeniti da barem 90% uvezenog brancina dolazi iz akvakulture. Brancin se uglavnom uvozi iz Grčke, Turske i Italije (68% od sveukupnog uvoza). Brancin se uglavnom uvozi svjež iz Francuske preko tržišta veletrgovine. Uvoz smrznutog brancina je uglavnom iz Nizozemske i Njemačke te predstavlja 11% od ukupnog uvoza u jednakoj vrijednosti žive vage.

Na temelju podataka marketinga koji pružaju APROMAR i MAPAMA, procjenjuje se da potrošnja kod kuće koja se uglavnom odvija preko velikih trgovina, predstavlja između 85% i 90% sveukupne potrošnje brancina u Španjolskoj. Velike trgovine i trgovci ribom se uglavnom oslanjaju na uzgojene brancine, dok se divlji brancin uglavnom prodaje restoranima.

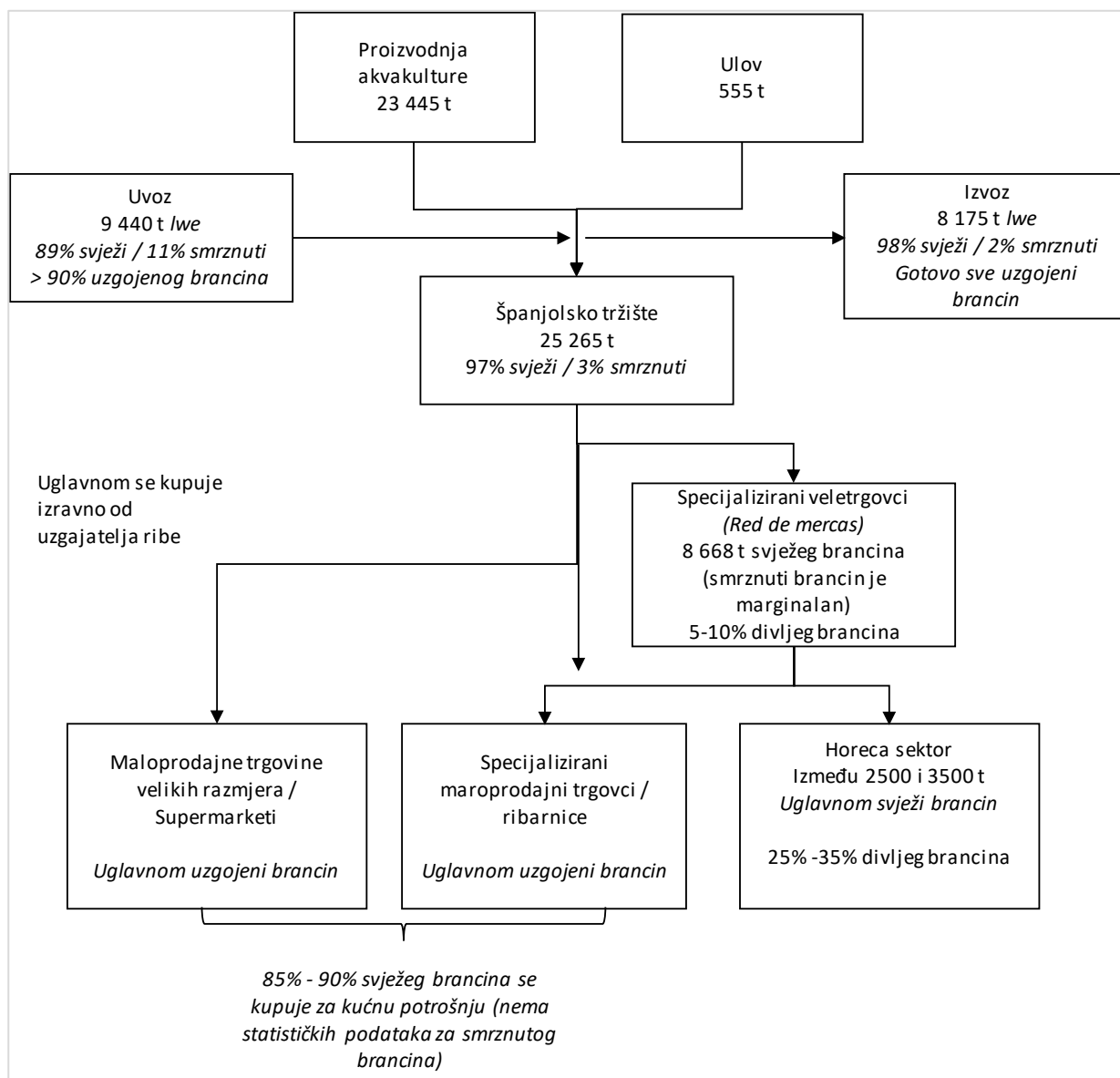
Sukladno povratnoj informaciji koju pružaju veleprodajna tržišta, smrznuti brancin koji se prodaje preko navedenih tržišta se uglavnom prodaje velikim uslužnim društvima (Catering).

¹² <https://servicio.pesca.mapama.es/acuivisor/>

¹³ APROMAR 2017. godišnje izvješće

¹⁴ Na temelju APROMAR-a za podatke proizvodnje akvakulture i COMEXT-a za podatke o trgovini.

Slika 3: Opskrbni lanac brancina u Španjolskoj (podatci iz 2016.)

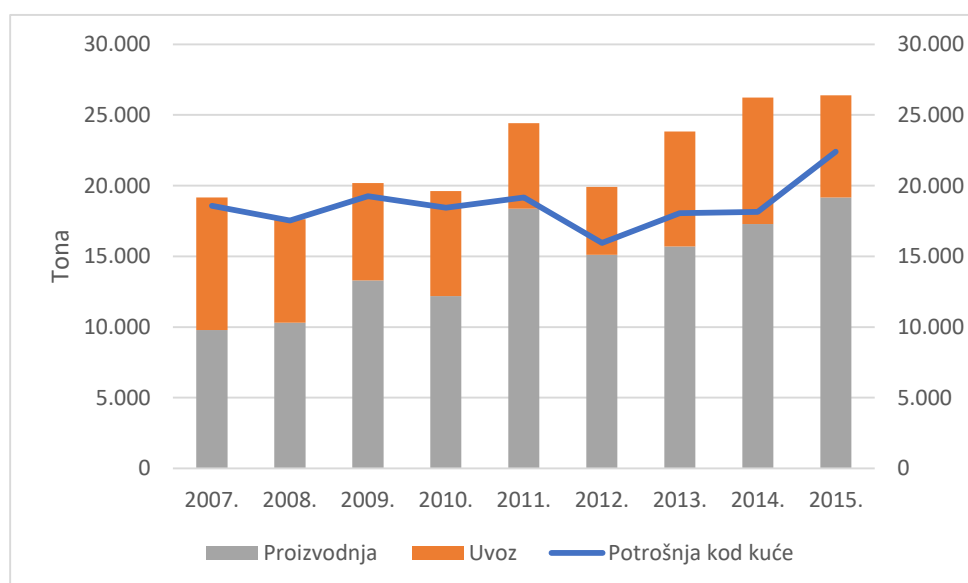
Izvori: APROMAR, COMEXT, MAPAMA, Mercas

3.1.2 Značajke španjolskog tržišta

S proizvodnjom većom od 20 000 tona u 2016.¹⁵, brancin je zauzeo prvo mjesto među ribama koštunjačama uzgojenim u Španjolskoj, ispred kalifornijske pastrve (otprilike 18 000 t) i orade (otprilike 14 000 t). Proizvodnja je doživjela značajni porast od ranih 2000tih godina, kad je iznosila manje od 2000 t. Tijekom proteklih 10 godina, Španjolska je postala drugi po redu najveći proizvođač brancina u EU, ispred Italije te je povećala svoj udio u EU proizvodnji s 13% tijekom 2006. na 27% u 2015.¹⁶.

Nacionalni podatci o potrošnji kod kuće¹⁷ pokazuju da je potrošnja brancina u Španjolskoj porasla za 33% između 2007. i 2016. godine, dok je sveukupna potrošnja svježih ribe pala za 11% djelomice kao rezultat ekonomske krize i djelomice zbog razvoja navika potrošača¹⁸. Porast potrošnje svejedno ostaje znatno niži od porasta proizvodnje (+103% između 2007. i 2015.). Uzimajući u obzir da je uvoz pao za 11% između 2007. i 2016., s nešto fluktuacija, to ukazuje na porast udjela kućne potrošnje brancina u Španjolskoj, te na porast izvoza tijekom dotičnog razdoblja kao što je prikazano na sljedećoj slici.

Slika 4: Razvoj opskrbe i potrošnje svježeg europskog brancina kod kuće u Španjolskoj (2007.-2015.)

Izvori: Eurostat, COMEXT i MAPAMA

¹⁵ Temelji se na podacima APROMAR-a, koji su aktualniji od FAO podataka i naginju biti veći od FAO podataka (npr. 2015. godine APROMAR je procijenio proizvodnju od 21 324 t u odnosu na prognozu od 18 600 t za FAO).

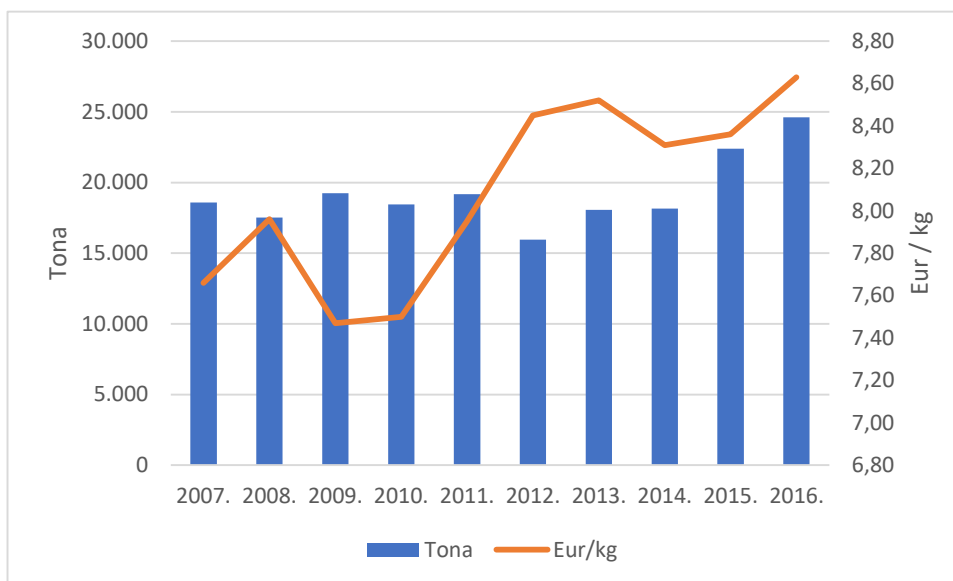
¹⁶ Podatci za 2016. na razini EU-a još nisu dostupni.

¹⁷ <http://www.mapama.gob.es/es/estadistica/temas/estadisticas-alimentacion/consumo-alimentario/>

¹⁸ EUMOFA studija o Navikama potrošača u EU koje se odnose na proizvode ribarstva i akvakulture, 2017.

Sljedeća slika također prikazuje da je potrošnja brancina porasla od 2012. unatoč porastu cijena.

Slika 5: Trendovi potrošnje brancina prema obujmu i cijeni 2007.-2016.

Izvor: MAPAMA (Godišnje izvješće o potrošnji kod kuće)

Ove trendove potvrđuju podatci koje daju veleprodajna tržišta, koja pokazuju značajni porast volumena brancina u posljednjih 5 godina (30% sveukupnog i do 60% porasta u Mercamadrid¹⁹).

Segmentacija tržišta svježim brancinom u Španjolskoj se temelji na dva glavna kriterija:

- Proizvodnoj metodi: ulov, uzgoj u morskim kavezima, uzgoj na ušćima;
- Veličini: mala, također poznata kao „veličina porcije“ (obično između 300 i 400 g), srednja (između 400 i 600 g) i velika (iznad 600 g);

Brancini uzgojeni u morskim kavezima predstavljaju najveći dio tržišta za potrošnju kod kuće i u sektoru HoReCa. Ostale proizvodne metode su marginalne i predstavljaju ciljana tržišta sa specijaliziranim trgovinama. Divlji brancini predstavljaju manje od 5% opskrbe i uglavnom se troše u restoranima. Brancini iz ušća predstavljaju oko 8% opskrbe i uglavnom se troše u blizini područja proizvodnje (npr. u Andaluziji), bez obzira jesu li namijenjeni potrošnji kod kuće ili u restoranima.

Na temelju Eurostata i intervjua, razlika u cijeni između brancina uzgojenog u morskim kavezima i ušćima je između 1 i 2,5 EUR/kg kod prve prodaje. Sukladno intervjuima interesnih skupina, značajke su blago različite između brancina uzgojenog u ušćima i brancina uzgojenog u morskim kavezima (na primjer u boji kože) ali, spremnost kupaca za plaćanje više cijene je također privlačnost koju kupci gaje prema lokalnom proizvodu.

Razlika u cijeni je znatno veća između uzgojenog i divljeg brancina. U 2016. godini, cijena uzgojenog brancina iznosila je prosječno 5,67 EUR/kg kod prve prodaje (APROMAR) dok je cijena divljeg brancina iznosila 14,15 EUR/kg (EUMOFA).

Cijene u različitim fazama opskrbnog lanca također ovise o veličini ribe. Komercijalna veličina se kreće od 250 g do iznad 1,5 kg (APROMAR). Nema dostupne statistike o cijenama za različite veličine kod prve

¹⁹ Prvo veleprodajno tržište za Španjolsku

prodaje već podaci dolaze od Mercamadrid-a i velike trgovine odražavaju ovu razliku kao što je prikazano u sljedećim primjerima.

Tablica 13: Usporedba cijena za različite veličine uzgojenog brancina u fazama veleprodaje i maloprodaje u ožujku 2018.

Mercamadrid		Maloprodajna internet cijena ²⁰	
Opis proizvoda	Najčešća cijena na dan 14.3.2018. (EUR/kg)	Opis	Cijena na dan 14.3.2018. (EUR/kg)
Mali cijeli brancin (300–400 g)	4,4	Brancin veličine 350–400 g	7,7–7,9
Srednji cijeli brancin (400–600 g)	5,2	Srednji brancin 400–600 g	Nije dostupna
Veliki cijeli brancin (600 g +)	8,2	Cijeli brancin 800 g–1,5 kg	11,9–15,7

Podatke je osigurao Mercamadrid koji označuju da je segment koji raste najviše u smislu volumena, segment malih brancina (ili brancin veličine porcije).

3.2 Cijene uzduž opskrbnog lanca u Španjolskoj

Ovaj dio predstavlja sekundarne podatke koji se koriste za analizu cijena u Španjolskoj. Sekundarni podaci uključuju statističke serije i podatke sakupljene u izvješćima industrijskog sektora. Sve cijene su izražene u stvarnim vrijednostima (nisu prilagođene za inflaciju).

Tablica 14: Izvori za cijene u Španjolskoj u različitim fazama opskrbnog lanca

Faza opskrbnog lanca	Vrsta cijene	Učestalost	Izvor
Prva prodaja	Franko uzgajalište (prije cijene prijevoza)	Godišnje	APROMAR
	Cijena kod iskrcaja		EUMOFA
Uvoz / izvoz	Uvozne CIF cijene (trošak osiguranja i vozarine) Izvozne FOB cijene (Free On Board)	Mjesečno, godišnje	COMEXT
Veleprodaja	Cijene trgovine na veliko	Dnevno, tjedno, mjesečno, godišnje	Mercamadrid, Mercabarna
Maloprodaja	Potrošačka cijena	Godišnje	MAPAMA
Maloprodaja	Potrošačka cijena	Dnevne cijene, nema serije	Carrefour, Eroski, Alcampo (internet cijene)

Sljedeća tablica predstavlja razvoj cijena u uzgajalištu. Navedene cijene se odnose na ribu u uzgajalištu, cijelu ribu, u kutijama, prije isporuke.

²⁰ Cijene provjerene na dan 14.3.2018. za Carrefour, Eroski i Alcampo

Tablica 15: Cijene u uzgajalištu u Španjolskoj

Cijene u uzgajalištu	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Volumen (t)	9.840	13.840	12.495	14.367	14.270	14.707	17.376	21.324	23.445
Prosječna cijena (EUR/kg)	5,08	4,53	4,29	4,96	5,42	5,35	5,79	5,64	5,67

Izvor : APROMAR

Tablica 16: Cijene prve prodaje za ulov u Španjolskoj

Cijena u uzgajalištu	2015.	2016.	2017.
Prosječna cijena (EUR/kg)	13,96	14,15	13,63

Izvor : EUMOFA (iz bilješki prodaje)

Sljedeća tablica prikazuje volumen uvoza i cijene za dva glavna izvora uvoza.

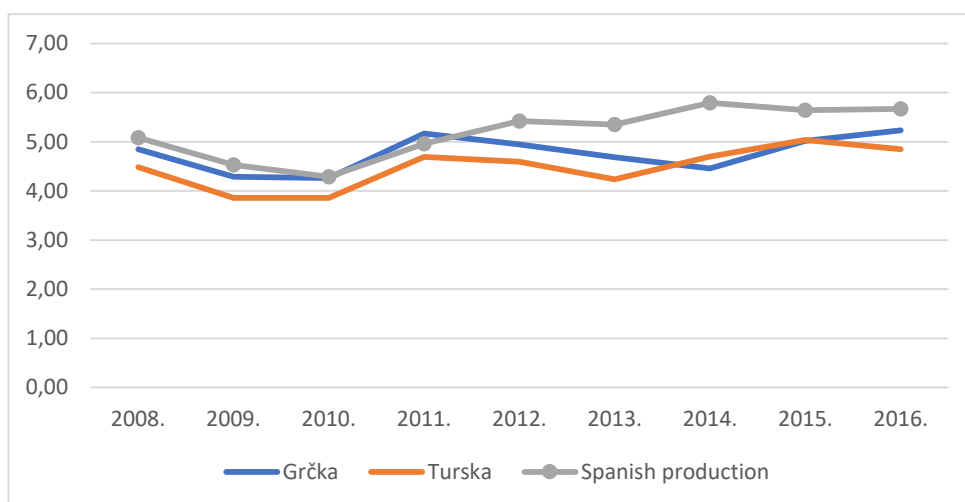
Tablica 17: Uvozne cijene u Španjolskoj

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Grčka	4,85	4,29	4,26	5,17	4,95	4,68	4,46	5,02	5,23
Turska	4,48	3,86	3,86	4,69	4,59	4,24	4,70	5,04	4,85

Izvor: COMEXT

Usporedba između prve prodaje ribe uzgojene u Španjolskoj i uvozne cijene, ukazuje da su cijene brancina u Španjolskoj porasle brže od cijena brancina u Grčkoj i Turskoj što bi mogao biti rezultat nacionalne kampanje o uzgoju morske ribe u Španjolskoj 2011. godine.

Slika 6: Usporedba cijena kod prve prodaje u Španjolskoj i uvoznih cijena

Izvori: COMEXT, APROMAR

Tablica 18: Cijene s veleprodajnog tržišta u Španjolskoj

Veleprodajno tržište	Vrsta proizvodnje	2015.		2016.	
		Tona	EUR/kg	Tona	EUR/kg
Mercamadrid	Uzgojena - mala (300-400g)	1.536	5,4	1563	5,1
Mercamadrid	Uzgojena - srednja (400-600g)	1.068	6,8	1368	6,3
Mercamadrid	Uzgojena - velika (>600g)	797	9,5	781	9,5
Mercamadrid	Divlja	250	32	195	27,5
Mercabarna	Uzgojena	1.443	5,97	873	6,19
Mercabarna	Divlja	149	19,71	423	20,86

Gornja tablica jasno prikazuje razliku u cijenama između divljeg i uzgojenog brancina i između različitih kategorija po veličini. Ako se usporedi s cijenama u uzgajalištu, također ukazuje da je trgovačka marža na razini veleprodaje mala.

Sljedeća tablica prikazuje podatke o potrošnji kod kuće u volumenu i vrijednosti. Prosječna cijena koja je ovdje izračunata se često razlikuje od cijena u trgovinama jer se radi o prosjeku koji se temelji na sveukupnom trošku odbora potrošača.

Tablica 19: Podatci o potrošnji kod kuće u Španjolskoj za svježeg brancina (obujmi i vrijednosti)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Volumen (t)	17.525	19.250	18.449	19.175	15.952	18.053	18.147	22.395	24.620
Sveukupni izdatci (1000 EUR)	139.535	143.758	138.312	152.376	134.852	153.759	150.836	187.330	212.459
Prosječna cijena (EUR/kg)	7,96	7,47	7,50	7,95	8,45	8,52	8,31	8,36	8,63

Izvor: MAPAMA

Sljedeće cijene iz Internet (online) trgovina prikazuju razliku u cijeni ovisno o metodi proizvodnje i veličini te o prezentaciji krajnjem potrošaču.

Tablica 20: Primjer maloprodajnih cijena za različite veličine brancina, metode proizvodnje i prezentacije

Opis	Raspon cijene
Cijeli brancin veličine porcije (350-400g)	7,74-7,95 EUR/kg
Cijeli veliki brancin (>600 g)	11,95-15,70 EUR/kg
Brancin veličine porcije, bez utrobe	11,40-12,25 EUR/kg
Brancin veličine porcije, filetiran	21,95-25 EUR/kg
Brancin iz ušća* cijeli 400g-600g	10,90 EUR/kg
Divlji brancin (1,4kg)	40,90 EUR/kg

* prošireni uzgoj

Izvor: Online podatci od Eroski, Carrefoura i Alcampo

3.3 Prijenos cijene u opskrbnom lancu u Španjolskoj

Ovo poglavlje se fokusira na opskrbni lanac svježeg uzgojnog brancina proizvedenog u Španjolskoj i prodanog u supermarketima. Nema posrednika između uzgajivača i supermarketa. Nabavne cijene (cijene u uzgajalištu) su prikazane za cijelu, neočišćenu ribu s utrobom u kutijama prije transporta.

Za maloprodajne cijene, korištena je prosječna potrošačka cijena iz nadležnog ministarstva u Španjolskoj.

Struktura rabljenog troška dolazi iz studije koju je provelo španjolsko ministarstvo tijekom 2011. i 2012. godine za brancina i oradu²¹. Povratna informacija dobivena od industrije je potvrdila da je ova struktura troška bila primijenjena na uzgojenog brancina.

Troškovi po kilogramu za različite stavke troška odgovaraju stoga trošku po kilogramu koji je zabilježen za brancina i oradu. Troškovi su ažurirani pomoću nacionalnih indikatora dobivenih od INE za trošak energije (za cijene prijevoza), cijene posredničke industrijske robe (za ostale troškove) i radne snage.

Nabavna cijena brancina iz uzgajališta je prosječna cijena dostavljena od APROMAR-a²².

Tablica 21: Troškovi i struktura cijene u Španjolskoj za supermarkete (2016.)

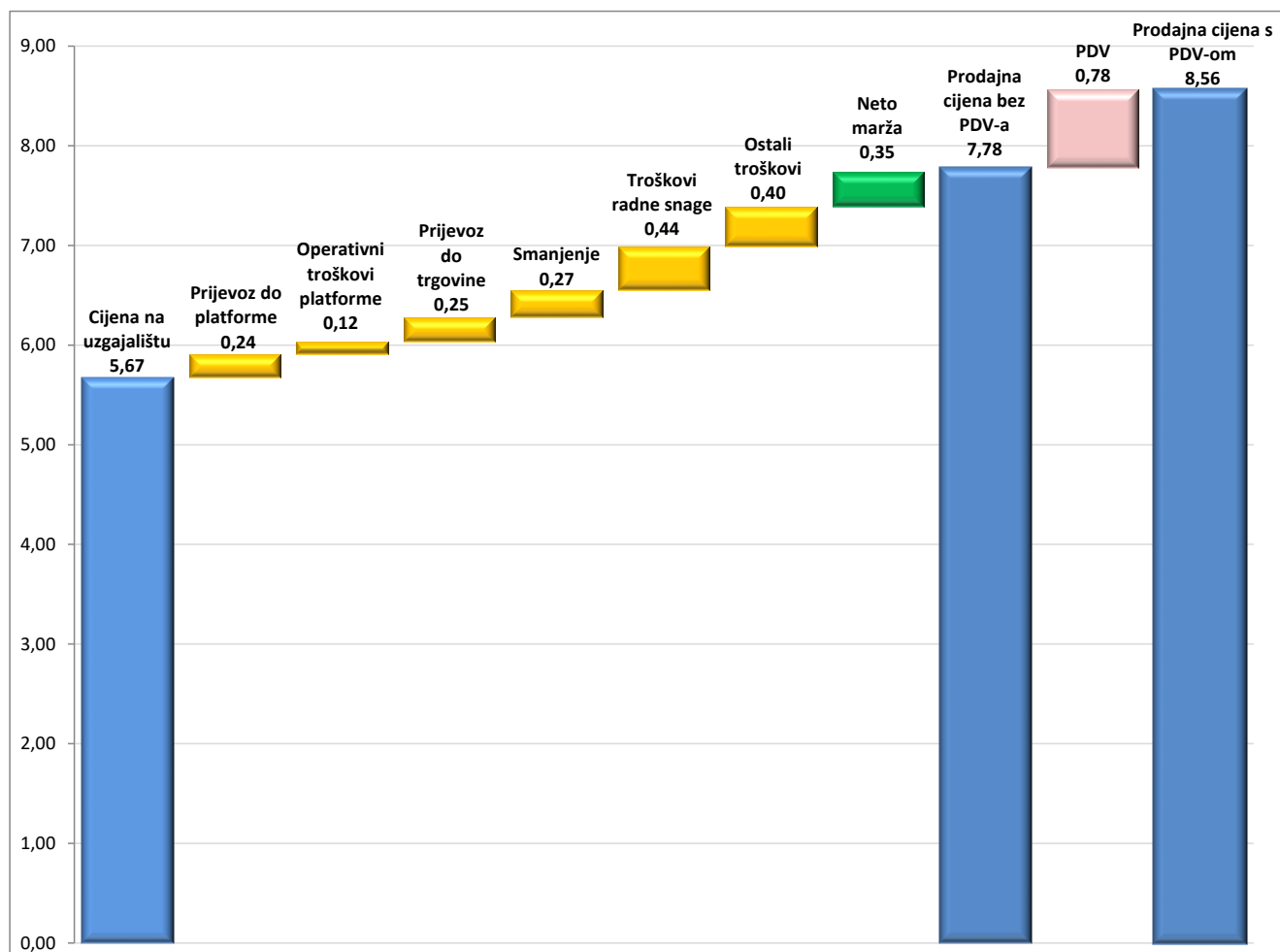
	EUR/kg		% od
	Razdoblje	Prosjek	Maloprodajne cijene
Cijena u uzgajalištu		5,67	73%
Prijevoz uzgajalište -> Platforma	0,21 - 0,36	0,28	4%
Operativni troškovi platforme	0,07 - 0,17	0,12	2%
Prijevoz platforma -> trgovina	0,07 - 0,43	0,25	3%
Smanjenje	0,18 - 0,35	0,27	4%
Troškovi radne snage	0,35 - 0,52	0,44	6%
Ostali troškovi (ribarnica)	0,24 - 0,57	0,40	6%
Neto marža		0,35	5%
Prosječna prodajna cijena, bez PDV-a		7,78	100%
PDV (10%)		0,78	
Prosječna prodajna cijena		8,56	

Izvor: EUMOFA ispitivanje

²¹http://www.mapama.gob.es/es/alimentacion/servicios/observatorio-de-precios-de-los-alimentos/Estudio%20Dorada%202010_tcm30-128452.pdf

²² Procjenjuje se da je raspon cijena između veleprodajne cijene (x) i 20% ispod same veleprodajne (-20% x) (na temelju povijesnih podataka prve prodaje i veleprodajne cijene MAPAMA opservatorija cijena, APROMAR-a i veleprodajnog tržišta). To daje raspon između 3,70 €/kg i 4,40 €/kg u ožujku 2018. Prosjek se koristi u ovoj tablici.

Slika 7: Troškovi i struktura cijene u Španjolskoj za supermarkete (2016.)

Izvor: EUMOFA ispitivanje

Sukladno analizama, posrednički troškovi predstavljaju 23% od ukupne maloprodajne cijene, s troškom radne snage kao najznačajnijim. Troškovi prijevoza su optimizirani od strane supermarketeta, te se proizvod generalno prodaje kao cijeli, što pridonosi održavanju niskih troškova.

4 GRČKO TRŽIŠTE

4.1 Struktura grčkog tržišta

4.1.1 Grčka proizvodnja

Akvakultura

Sukladno podacima Grčkog statističkog tijela (ELSTAT), proizvodnja uzgoja brancina prvi je put premašila brojku od 40 000 tona i dostigla povijesni vrhunac 2016.²³ godine.

Tablica 22: Proizvodnja brancina u akvakulturi u u Grčkoj

	Količina (tona)	Vrijednost (1000 EUR)	Jedinična vrijednost (EUR/kg)
2010.	39.885	174.823	4,38
2011.	37.089	189.844	5,12
2012.	35.805	195.445	5,46
2013.	34.920	179.352	5,14
2014.	32.142	172.921	5,38
2015.	36.600	199.871	5,46
2016.	42.557	235.046	5,52

Izvor: ELSTAT

Rastuću aktivnost podržavaju razni mladičnjaci s godišnjim proizvodnim kapacitetom 400-450 milijuna riblje mlađi brancina i orade. Sukladno FGM-u, 2016. godine proizvedeno je 180 milijuna riblje mlađi brancina u vrijednosti od 36 milijuna EUR i s porastom proizvodnje od 2,8% u odnosu na 2015. Od toga, 16,5 milijuna riblje mlađi brancina je izvezeno, odnosno zabilježen je porast od 10% u usporedbi s prethodnom godinom.

Tablica 23: Proizvodnja riblje mlađi brancina u Grčkoj

	Količina (1000)
2010.	142.905
2011.	161.231
2012.	159.301
2013.	165.266
2014.	173.346
2015.	154.915
2016.	163.316

Izvor: ELSTAT

²³ Podatci FEAO-a, koje daje FGM (Federalna grčka marikultura) se znatno razlikuju: uvijek su iznad 40 000 tona u razdoblju između 2012.-2016. s vrhuncem od 48 000 tona 2014. godine (brojka za 2016. je 46 000 tona).

Ribarstvo

Grčka ribarska flota godišnje ulovi manje od 400 tona brancina, odnosno manje od 1% proizvodnje akvakulture.

Tablica 24: Ulov brancina u Grčkoj (u tonama)

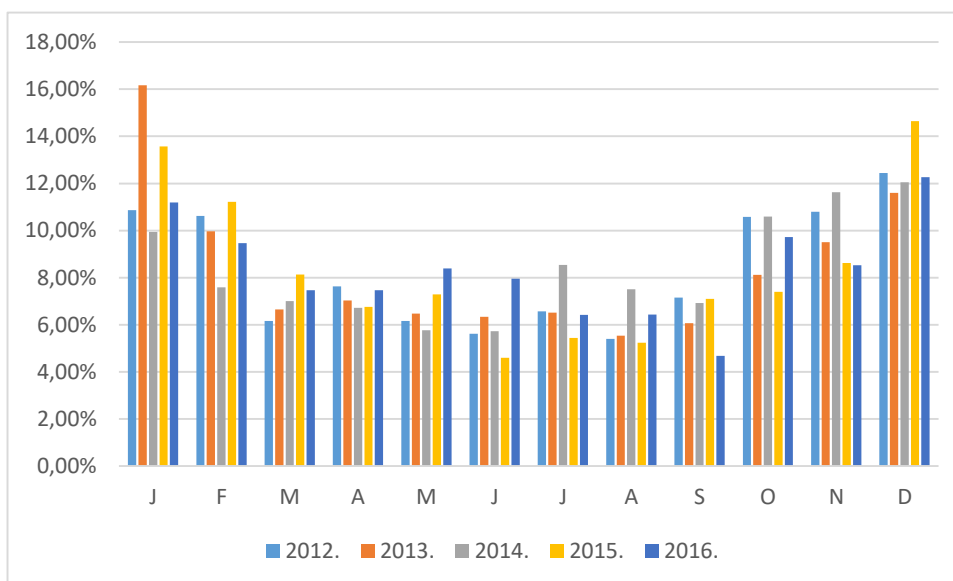
	Sveukupno	od čega ulovljeno brodicama > 20 kW
2010.	n.p.	348,5
2011.	n.p.	299,1
2012.	n.p.	274,0
2013.	n.p.	287,0
2014.	n.p.	242,3
2015.	n.p.	204,4
2016.	348,4	149,4

Izvor: ELSTAT

Do referentne godine 2015., statistike ulova koje je izdavalo Grčko statističko tijelo (ELSTAT) pokrivala su profesionalne ribarske brodice s motornim pogonom od 20 kW i iznad. Od 2016. nadalje, podatci pokrivaju sve profesionalne ribarske brodice s motornim pogonom neovisno o njihovoj konjskoj snazi²⁴.

Najveći mjesečni ulov bilježi se od listopada do veljače.

Slika 8: Sezonalnost ulova brancina u Grčkoj (% volumena)

Izvor: ELSTAT

²⁴ Nije obuhvaćeno ribarstvo brodicama na vesla (bez motora) koje sudjeluje u 10% sveukupnog grčkog ulova – uključujući sve vrste.

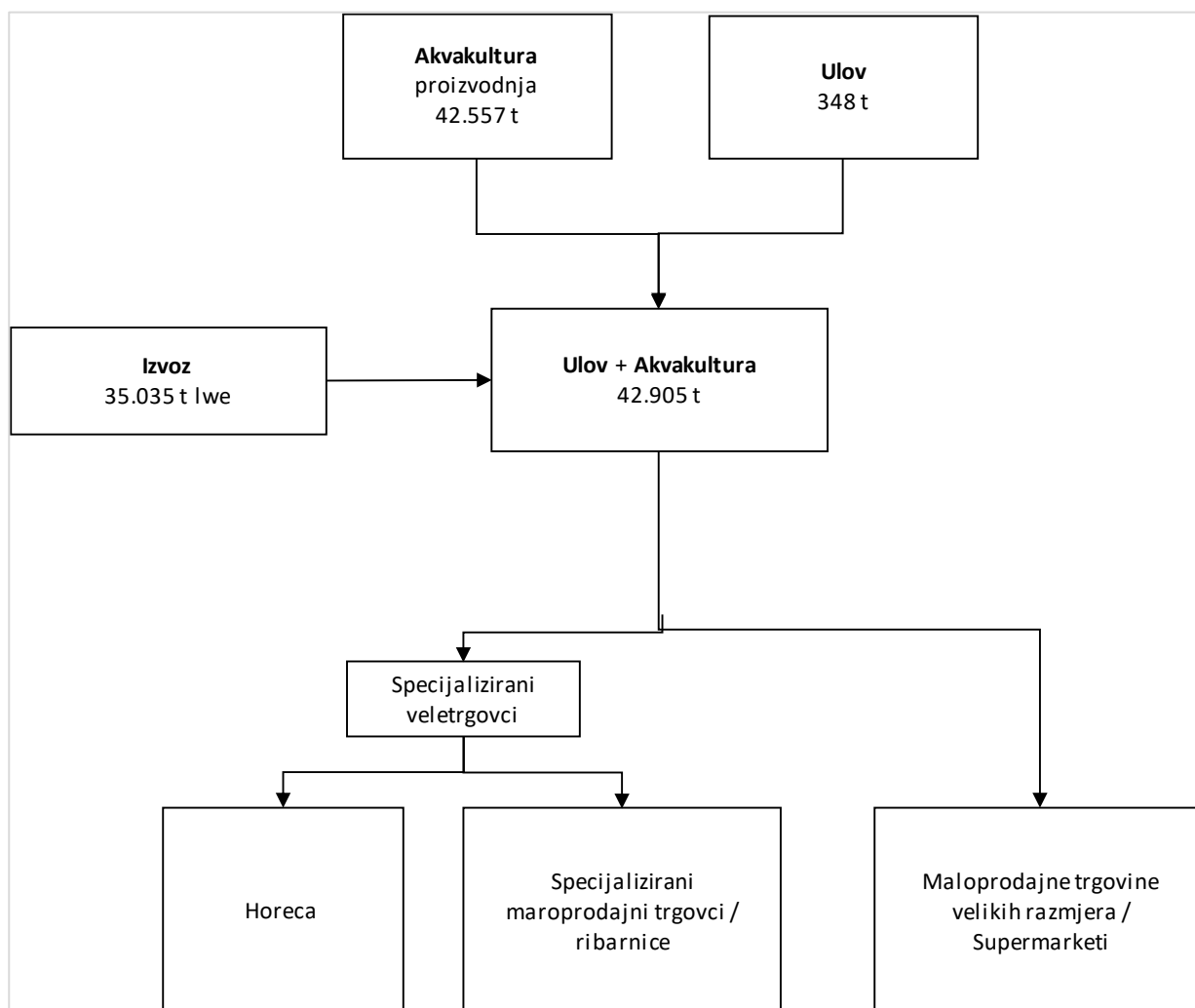
4.1.2 Struktura opskrbnog lanca brancina

Pregled opskrbnog lanca

Sljedeća slika prikazuje opskrbni lanac brancina u Grčkoj 2016. godine. Nacionalna proizvodnja iznosi 42 905 tona, od kojih više od 99% dolazi iz industrije akvakulture te manje od 1% iz ribarstva.

Grčka industrija akvakulture je izrazito okrenuta prema izvozu. Više od 80% proizvodnje se izvozi, i kao što je već rečeno, ako izvozima koje bilježi Comext dodamo još 10% proizvodnje koju u Grčkoj izravno kupuju talijanski veletrgovci, domaća opskrba iznosi oko 4.000 tona.

Slika 9: Opskrbni lanac brancina u Grčkoj u 2016. godini

Na grčkom tržištu brancine uglavnom prodaju veliki trgovački lanci, ali i specijalizirani trgovci, posebice na tržištima poput Varvakios središnje tržnice u Ateni, koja također igraju značajnu ulogu, iako ograničeniju.

Premda je brancin manje cijenjen od orade kod grčkih potrošača, prisutna je potražnja u lancima usluge hrane i cash&carry lancima poput Metroa, Mart i Masoutis lanaca.

4.2 Cijene uzduž opskrbnog lanca u Grčkoj

Tablica u nastavku prikazuje dostupne podatke u raznim fazama opskrbnog lanca. Sve cijene izražene su u stvarnoj vrijednosti (nisu prilagođene za inflaciju).

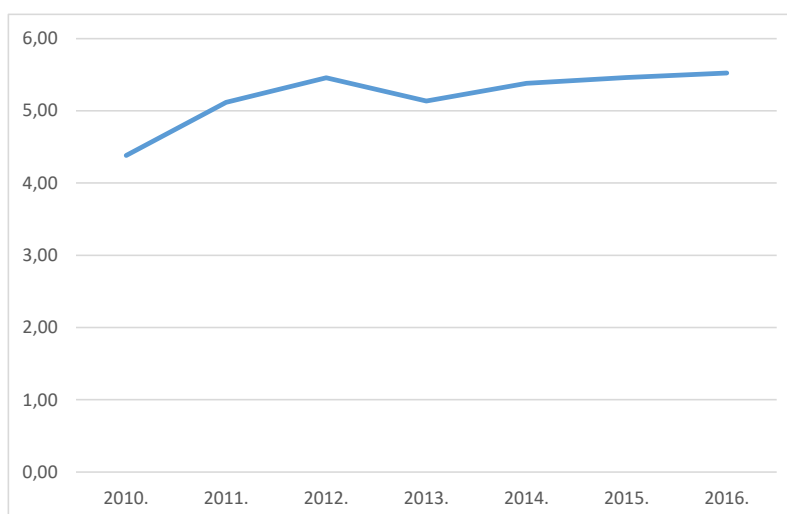
Tablica 25: Izvori cijena u Grčkoj u raznim fazama opskrbnog lanca

Faza opskrbnog lanca	Vrsta cijene	Učestalost	Izvor
Prva prodaja (divlji brancin)	Cijena prve prodaje (dražba)	Godišnje	ELSTAT
Prva prodaja (uzgojeni brancin)	Cijena u uzgajalištu	Godišnje	ELSTAT
Uvoz / izvoz	CIF cijene (uvoz) FOB cijene (izvoz)	Mjesečno Godišnje	COMEXT EUMOFA
Veleprodaja (divlji brancin)	Veleprodajna cijena	Mjesečno Godišnje	EUMOFA (Piraeus Market) OKAA
Veleprodaja (uzgojeni brancin)	Veleprodajna cijena	Mjesečno Godišnje	OKAA
Veleprodaja (uzgojeni brancin)	Veleprodajna cijena HORECA sektoru Veleprodajna cijena maloprodajnim trgovcima	Dvomjesečno	The Mart
Maloprodaja (divlji brancin)	Maloprodajna cijena	Tjedno	EUROPANEL
Maloprodaja (uzgojeni brancin)	Maloprodajna cijena	Tjedno	EUROPANEL

4.2.1 Cijene prve prodaje

Cijene u uzgajalištu uzgojenog brancina prikazuju uzlazni trend za razdoblje između 2010.-2016. godine s prosječnim godišnjim porastom cijene blizu 4%.

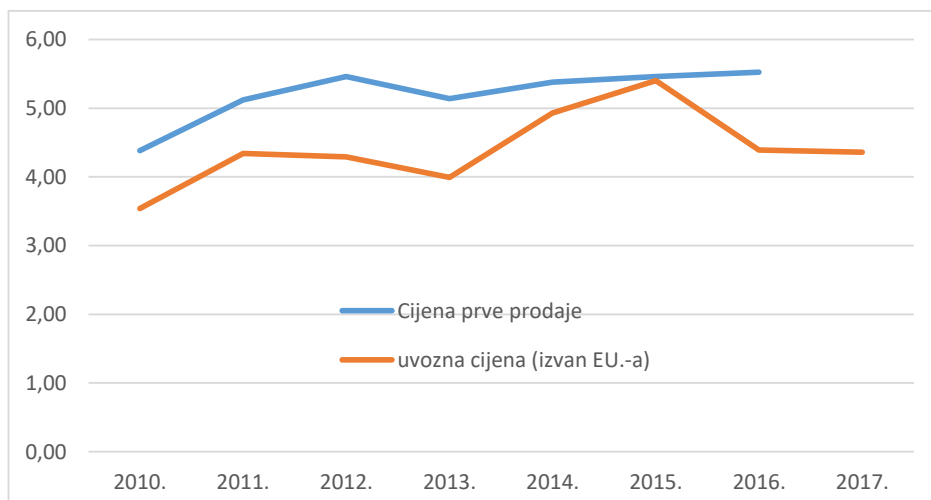
Slika 10. Cijena prve prodaje (cijena u uzgajalištu) za uzgojenog brancina u Grčkoj, u EUR/kg

Izvor: ELStat

4.2.2 Uvozne cijene

Slika 11. Uvozne cijene svježeg brancina u Grčkoj (podrijetlo izvan EU-a) u EUR/kg

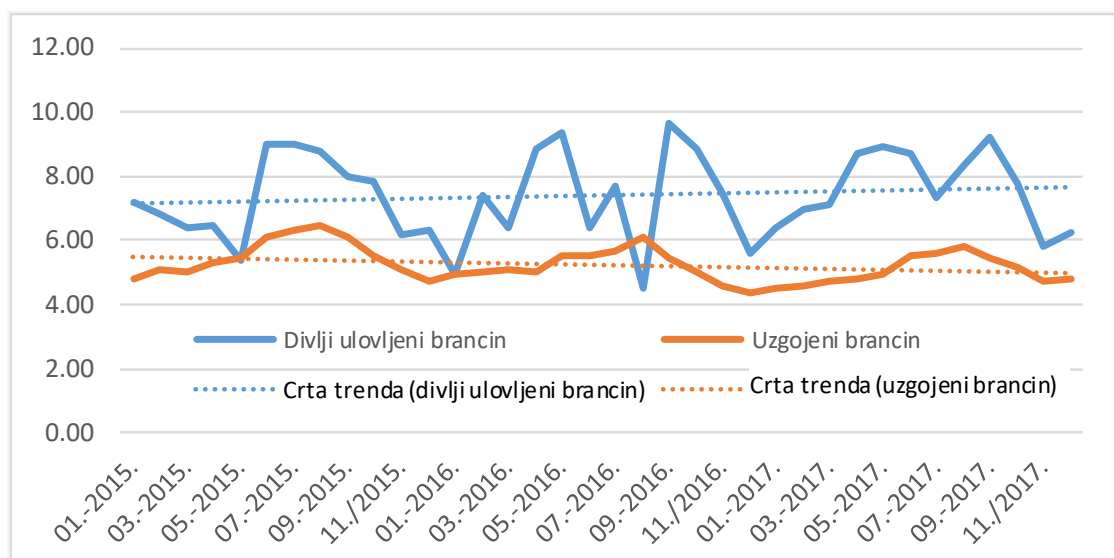
Izvori: COMEXT (uvozna cijena), ELStat (cijena prve prodaje)

Tijekom prvih godina razdoblja istraživanja, uvozne cijene i cijene prve prodaje brancina slijedile su isti trend. Od 2013. do 2015. godine uvozne su cijene porasle znatnije, te su se približile cijenama prve prodaje iz 2015. Od 2015. pa nadalje, uvozne cijene su znatno pale, budući da su turski izvoznici koji pokrivaju cjelokupni grčki uvoz brancina podrijetla izvan EU-a (1941 tona 2017. godine), mogli povezati prednosti rasta proizvodnje i sve pogodnijeg tečajnog omjera (–27% između 2015. i 2017. u odnosu na EUR).

4.2.3 Veleprodajne cijene

Podatci dostupni na dražbi „Piraeus Auction Market“ omogućuju usporedbu cijena divljeg brancina i uzgojenog brancina.

Slika 12: Razvoj cijena europskog brancina na dražbi Piraeus Auction Market (EUR/kg)

Izvor: OKAA

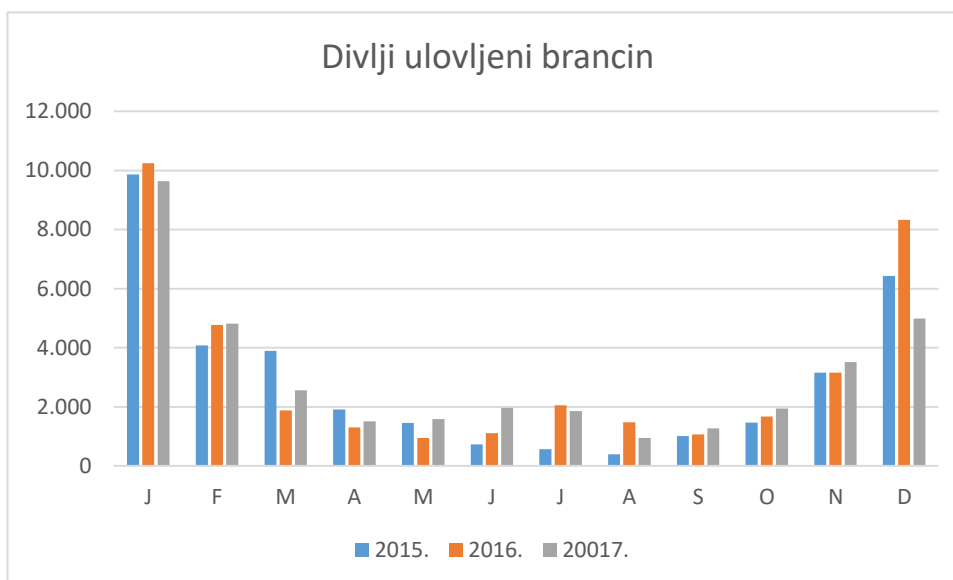
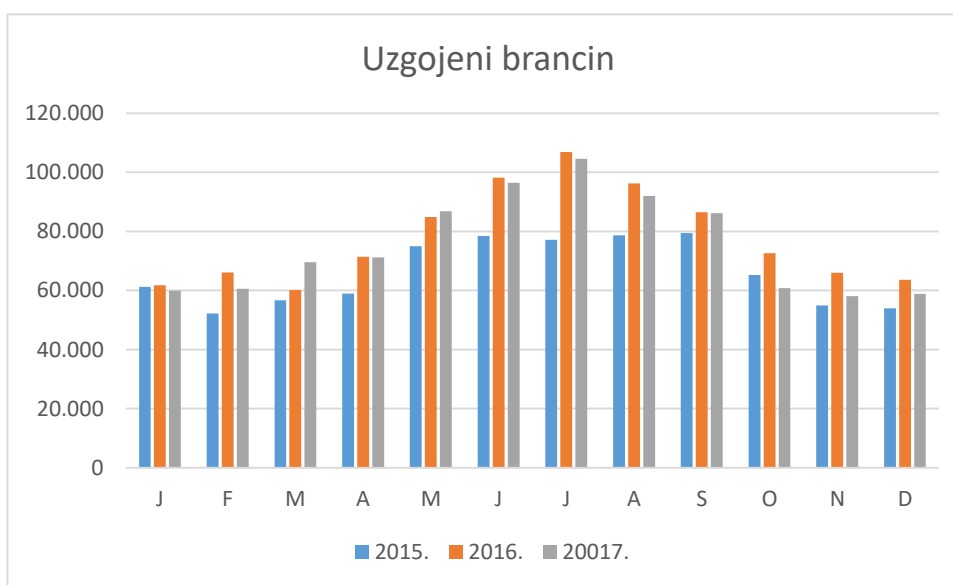
Ne iznenađuje vidjeti da je cijena divljeg brancina viša i nestalnija od cijene uzgojenog brancina. Također ne iznenađuje previše uzlazni trend koji se može primijetiti za divljeg brancina i silazni trend za uzgojenog brancina.

Možemo također zamijetiti da cijena uzgojenog brancina dostiže vrhunac svake godine tijekom kolovoza kao posljedica dvije pojave:

- stok nove proizvodnje započinje u rujnu i stoga su veliki komadi ograničeni;
- kolovoz je razdoblje godišnjih odmora uz porast potražnje za većim komadima.

Posljedica navedenog, odnosno ograničeni stok + porast potražnje, su više cijene.

Slika 13: Sezonalnost prodaje brancina na dražbi Piraeus Auction Market (volumen)

Izvor: OKAA

Mart, jedan od najvećih cash&carry lanaca, prethodno poznat pod imenom Makro, izdaje kataloge dvaput mjesečno. Za razliku od velikih supermarketa i ribarnica, koje uglavnom prodaju komade od 400-600 g ili 300-400 g, cash&carry trgovine nude veće komade, od 600-800 g i 800-1000 g.

Tablica 26: Cijene uzgojenog brancina u fazi veleprodaje (cash&carry lanac Mart) (EUR/kg)

Razdoblje	Proizvod	HORECA	Maloprodaja
17./1.-30./1./2018.	Brancin 800-1000 g	9,25	9,25
31./1.-13./2./2018.	Brancin 600-800 g	7,50	7,50
14./2.-27./2./2018.	Brancin 800-1000 g	9,25	9,25
28./2.-13./3./2018.	Brancin 800-1000 g	7,65	7,65
14./3.-27./3./2018.	Brancin 800-1000 g	9,25	9,25

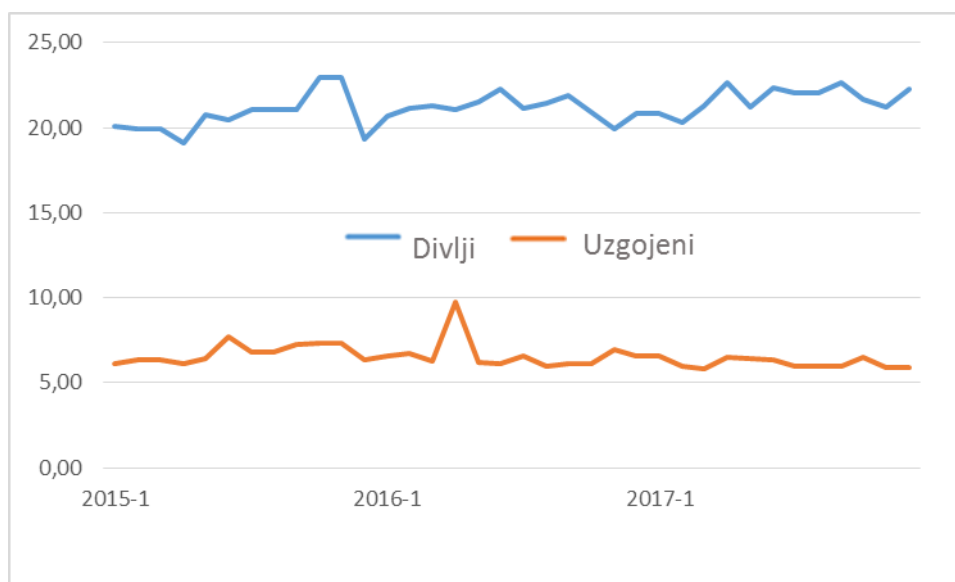
Izvor: TheMart

4.2.4 Maloprodajne cijene

Maloprodajne cijene prikupla EUMOFA na tjednim osnovama.

Tablica ispod prikazuje da se maloprodajne cijene divljeg brancina kreću oko 20–22 EUR/kg, uz lagani uzlazni trend, dok su cijene uzgojenog brancina oko 6–7 EUR/kg i slijede lagani silazni trend.

Tablica 27: Cijene europskog brancina na razini maloprodaje u Grčkoj u 2015.-2017.

Izvor: EUMOFA

Tijekom misije na terenu u veljači 2018., uzgojeni brancin se mogao vrlo jednostavno pronaći na razini maloprodaje, posebice u supermarketima, dok se divlji ulovljeni brancin nije mogao vidjeti u supermarketima već samo u ribarnicama i na pultovima na tržnici. Na primjer, na glavnoj tržnici u Ateni, Varvakios, divlji brancin su nudile dvije ribarnice po cijeni od 15,98 i 22,80 EUR/kg. To znači da se divlji i uzgojeni brancin ne distribuiraju u istom maloprodajnom kanalu. Na razini maloprodaje, divlji se brancin distribuira ribarnicama i pultovima na tržnici, vrlo rijetko supermarketima.

Na toj istoj Varvakios tržnici, uzgojeni se brancin nudio po cijenama u rasponu od 3,98 do 8,60 EUR/kg ovisno o veličini i kvaliteti (npr. svježini). Na raznim štandovima cijene su bile sljedeće, ovisno o veličini:

200/300 grama	4,98 EUR/kg
300/400 grama	6,98 EUR/kg
400/600 grama	7,98 EUR/kg.

U supermarketima se svježi uzgojeni brancin prodavao ili svjež na pultu s ribom (posluženom) ili unaprijed pakiran u rashlađenim frižiderima (samoposluga).

Tablica 28: Ponuda svježeg uzgojenog brancina u supermarketima u Ateni, 22. veljače 2018.

Proizvod	Prezentacija	LSR	Cijena
Uzgojeni brancin 400-600 grama	u rinfuzi	AB	9,55 EUR/kg*
Uzgojeni brancin 350 grama	pakiran	Lidl	3,99 EUR/komad, odnosno 11,40 EUR/kg

* taj je tjedan vrijedio posebni popust od 20%, stvarna je cijena bila 7,64 EUR/kg.

Izvor: EUMOFA

4.3 Prijenos cijene u opskrbnom lancu u Grčkoj

Ovaj je dio usredotočen na opskrbni lanac uzgojenog brancina koji se proizvodi u Grčkoj i prodaje u supermarketima. Nema posrednika između uzgajivača i supermarketa. Nabavne cijene (cijene u uzgajalištu) su za cijelu neočišćenu ribu s utrobom u kutijama koja se prodaje na pultovima sa svježom ribom u supermarketima (u rinfuzi).

Izvori za tablicu i sliku u nastavku su vodeća poduzeća iz područja akvakulture i vodeće trgovine velikih razmjera (AB) u gornjem segmentu maloprodajnog tržišta.

Tablica 29: Troškovi i marže za svježeg uzgojenog brancina od 400-600 g za trgovine velikih razmjera (veljača 2018.)

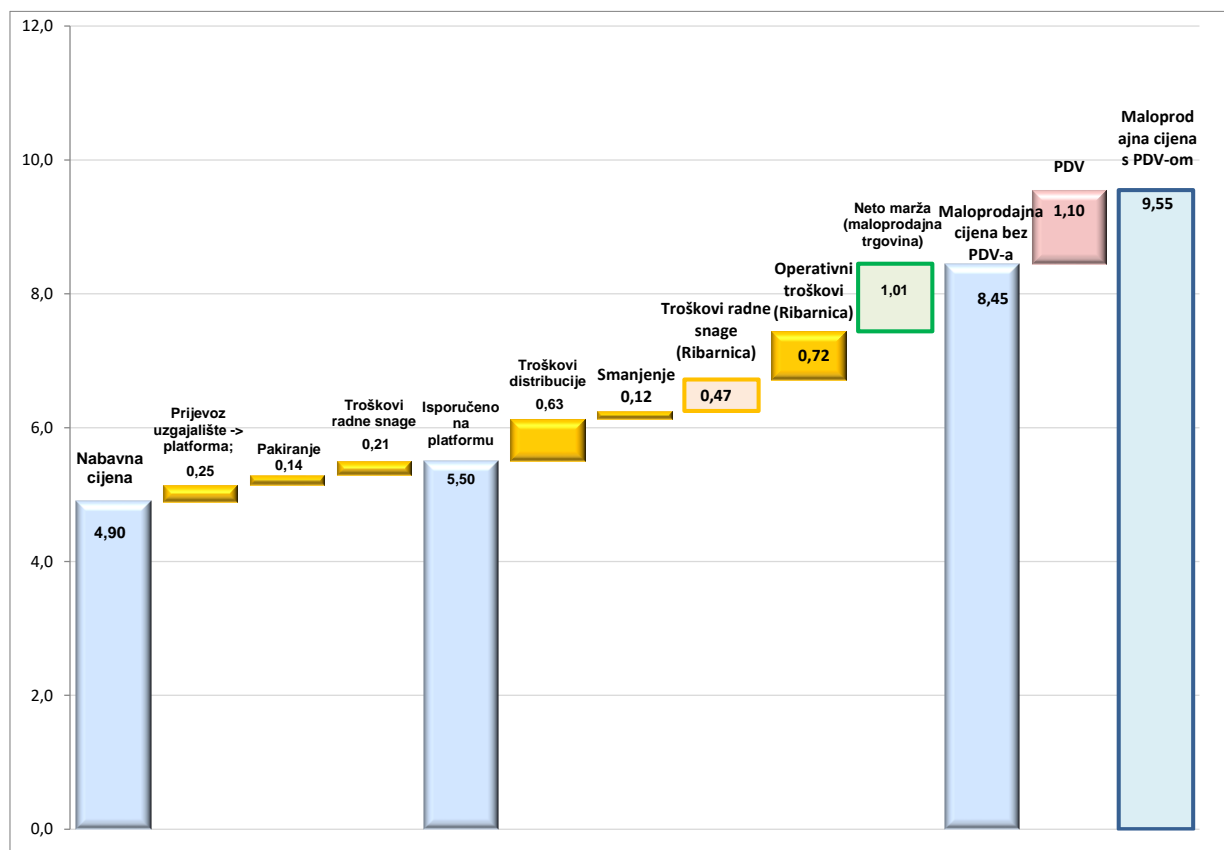
	EUR/kg
Nabavna cijena (za proizvođača)	4,90
Prijevoz uzgajalište -> Platforma	0,25
Pakiranje	0,14
Troškovi radne snage	0,21
Isporučeno na platformu	5,50
Troškovi distribucije	0,63
Smanjenje	0,12
Troškovi radne snage (ribarnica)	0,47
Operativni troškovi (ribarnica)	0,72
Neto marža (maloprodaja)	1,01
Prosječna prodajna cijena, bez PDV-a	8,45
PDV	1,10
Prosječna prodajna cijena	9,55

Izvor: EUMOFA ispitivanje

Potrebno je pobliže naglasiti da se posebne ponude sa sniženim cijenama 20-25% predlažu 3 mjeseca od 12 mjeseci.

U trenutku ispitivanja, brancin od 400-600 g se prodavao po cijeni od 7,64 umjesto po cijeni od 9,55 EUR/kg.

Slika 14: Prijenos cijena svježeg uzgojenog brancina od 400-600 grama koji se prodaje velikim trgovačkim lancima u Grčkoj (veljača 2018.)

Izvor: EUMOFA ispitivanje

Od kraja 2014. svježi brancin bez utrobe se na grčkom tržištu također nudi u pakiranju. Diskontna trgovina LIDL je razvila liniju „SVJEŽA RIBA DANAS“ koja uključuje brancina i oradu. Brancin bez utrobe (veličine 350 grama) se prodavao po cijeni od 3,99 EUR/komad, odnosno 11,40 EUR/kg u veljači 2018. (cijena orade iznosila je 9,14 EUR/kg). Veliki trgovački lanci prodaju pakirane orade bez utrobe po cijeni od 13,20 EUR/kg.

5 HRVATSKO TRŽIŠTE

5.1 Struktura hrvatskog tržišta

5.1.1 Struktura opskrbnog lanca brancina

Divlji brancin

Ulov divljeg brancina u Hrvatskoj je vrlo ograničen. Količina brancina u Jadranu je prilično mala i vrste nisu posebno ciljane od strane nijednog segmenta flote. Unatoč tome, i nadalje predstavlja vrijedni usputni ulov u malom obalnom ribolovu gdje se love miješane vrste pomoću potegača, mreža ili udica. U 2016. godini, hrvatski ulov brancina iznosio je samo 8 tona. Pored toga, brancin je ciljana skupina rekreativnih ribolovaca (udičarenje, podvodni ribolov) budući da je Hrvatska značajna EU destinacija ljetnog turizma.

Uzgojeni brancin

Hrvatska je pionir komercijalne morske akvakulture s jednim od prvih i najvećih mladičnjaka europskog brancina početkom 80tih godina. Najbrojnija uzgajališta bijele ribe i tune nalaze se u Zadarskoj županiji (Srednji Jadran).

U 2016. godini, brancin je zauzeo prvo mjesto među uzgojenim vrstama u Hrvatskoj u smislu količine te je njegov uzgoj dostigao 5310 tona. Ostale važne vrste koje se uzgajaju su orada i atlantska plavoperajna tuna (tovljenje). Hrvatska proizvodnja morske akvakulture doživjela je značajni uzlazni trend posljednjih godina (+36% u smislu količine u odnosu na 2012. godinu). Među glavnim vrstama, najveći porast bilježi brancin (+116% tijekom istog razdoblja).

Tablica 30: Proizvodnja morske akvakulture u Hrvatskoj prema glavnim vrstama od 2012. do 2016. (u tonama)

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Brancin	2.453	2.826	3.215	4.075	5.310
Orada	2.173	2.978	3.655	4.488	4.101
Atlantska plavoperajna tuna	1.907	2.616	2.224	2.603	2.934
Dagnja	3.000	1.950	714	746	699
Hama	24	44	60	67	125
Europska kamenica	150	50	32	52	64
Zubatac	0	6	40	4	1
Iverak	0	0	1	7	1
Pastrva	0	4	13	0	0
Ljuskavke roda <i>Pagrus</i>	0	0	40	0	0
Sveukupno	9.707	10.474	9.960	12.043	13.235

Izvor: Uprava ribarstva, Ministarstvo poljoprivrede RH

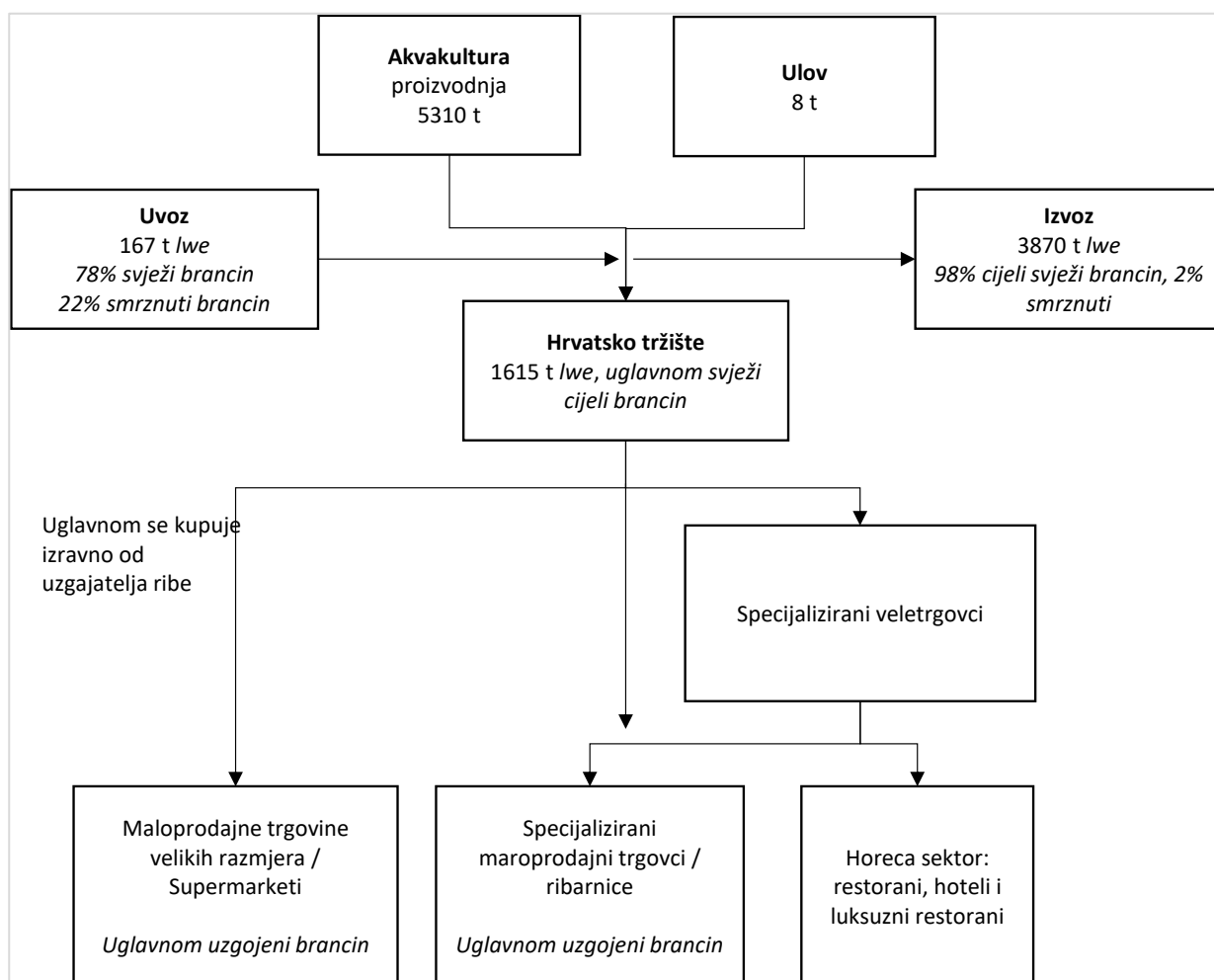
Trgovina

U 2016. godini hrvatski izvoz brancina dostigao je 3861 tonu, od kojih je 98% svježa ribe i 2% smrznuta. Ovaj izvoz dostigao je vrijednost od EUR 21,7 milijuna. Glavno je odredište bilo uvjerljivo Italija (64% prema vrijednosti), te u manjoj mjeri Slovenija (9%), Francuska (8%) i Njemačka (6%). Sukladno podacima COMEXT-a, svi hrvatski trgovački tokovi brancina odnose se na cijelu ribu. Uzimajući u obzir nisku razinu ulova u Hrvatskoj, izvoz divljeg ulovljenog brancina smatra se nepostojećim ili zanemarivim.

2016. godine hrvatski uvoz cijelog brancina dostigao je 161 tonu (80% svježi, 20% smrznuti). Glavna zemlja podrijetla bila je Italija (29% prema vrijednosti), i u manjoj mjeri Grčka 19%) i Turska (8%).

Sljedeći dijagram predstavlja cjelokupnu strukturu opskrbnog lanca. Hrvatska faza veleprodaje nije organizirana u otvorena veleprodajna tržišta poput onih u Francuskoj ili Španjolskoj. Unatoč tome, veletrgovci djeluju u hrvatskom opskrbnom lancu (posebice u trgovini i HoReCa sektoru).

Slika 15: Opskrbni lanac brancina na hrvatskom tržištu (podatci iz 2016.)

Izvori: Proizvodnja akvakulture: Uprava ribarstva, Ministarstvo poljoprivrede RH – 2016.; Ulov: Eurostat, 2016.; Faktor konverzije za svježeg brancina = 1; Faktor konverzije za smrznutog brancina = 1,18 (EUMOFA); Podatci o trgovini: COMEXT – 2016.

5.1.2 Značajke hrvatskog tržišta

Uzgojeni brancin

Četiri poduzeća koja se bave uzgojem uključena su u uzgoj brancina. Cromaris je najvažnije od njih, s četiri uzgajališta i proizvodnjom mladičnjaka koji pokriva 60% nacionalnog uzgoja orade i brancina i 90% sveukupne riblje mladi proizvedene u Hrvatskoj: oko 7500 tona proizvedene ribe (procjene za 2017.) od kojih 2000 tona brancina. Cromarisova riba se uzgaja u 7 uzgajališta smještenih na Sjevernom i Srednjem Jadranu. Poduzeće također u manjoj mjeri prerađuje ribu (filetiranje, pakiranje, mariniranje i dimljene) i posjeduje vlastite ribarnice (5): 75% proizvodnje društva Cromaris se izvozi, većinom u Italiju. Nadalje, Cromaris proizvodi manju količinu organske ribe (brancin i orada), koji se procjenjuje na 300 tona godišnje i koji se uglavnom izvozi.

Većina brancina se prodaje u veličini porcije, 200-400 g za izvoz, dok se komadi od 400-600 g mogu većinom naći na domaćem tržištu. Obično manja uzgajališta prodaju veću ribu (600-800 g) kako bi ostvarili veću vrijednost vlastite proizvodnje.

Divlji brancin

Tijekom posljednjih godina, iskrcaj brancina u Hrvatskoj je ostao na niskoj razini, oscilirajući između 5 i 20 tona na godišnjoj osnovi.

Kao što je prethodno navedeno, divlji brancin nije ciljane vrsta u hrvatskom ribarstvu. Međutim, i nadalje predstavlja vrijedan usputni ulov za obalno ribarstvo i sportsko-rekreacijski ribolov. Većina ulovljenog brancina ima prosječnu težinu od 0,8 do 1 kg i maloprodajna cijena oscilira između 25 EUR/kg izvan sezone do 30-35 EUR/kg tijekom turističke sezone. Prosječna cijena prve prodaje koju osiguravaju podatci Eurostata o iskravanju iznosila je 11,07 EUR/kg 2016. godine (za 8 iskrvanih tona).

Glavni kanali hrvatskog brancina na domaćem tržištu su sljedeći:

- Maloprodaja (najvažniji lanci Konzum, SPAR, Lidl, Kaufland): svježi brancin (samo velike maloprodajne trgovine) gdje se uglavnom prodaje u vakumiranom pakiranju cijeli s utrobom.
- Specijalizirani veletrgovci: npr. METRO za restorane.
- Hoteli: riba veličine porcije za vlastite restorane
- Luksuzni restorani: obično kupuju veću ribu i divljeg brancina kad je dostupan.

5.2 Cijene uzduž opskrbnog lanca u Hrvatskoj

Ovo poglavlje predstavlja sekundarne podatke koji se koriste u analizi cijena u Hrvatskoj za uzgojenog brancina. Divlji brancin se ne razmatra u analizi prijenosa cijene jer njegovo tržište nije značajno u smislu obujma i uključenih faza opskrbnog lanca. Sekundarni podatci uključuju statističke serije i sakupljene podatke iz izvješća proizvodnog sektora. Sve su cijene izražene u stvarnoj vrijednosti (nisu prilagođene inflaciji).

Tablica 30: Izvori za brancina u Hrvatskoj u raznim fazama opskrbnog lanca

Faza opskrbnog lanca	Vrsta cijene	Učestalost	Izvor
Prva prodaja (akvakultura)	U uzgajalištu (prije cijene prijevoza)	Godišnje	Intervjui
Uvoz / Izvoz	Uvoz CIF cijene (Trošak osiguranja i vozarine) Izvoz FOB cijene (Free On Board)	Mjesečno, godišnje	COMEXT
Veleprodaja	Veleprodajna cijena	Dnevno, tjedno, mjesečno	METRO Hrvatska internetska stranica
Maloprodaja	Maloprodajna cijena	Dnevno, tjedno, mjesečno	SPAR, LIDL, Konzum, Cromaris (izravna prodaja), intervjui

Nema dostupnog otvorenog izvora za podatke cijena u uzgajalištu u Hrvatskoj. Unatoč tome, sukladno intervjuima interesnih skupina, cijene u uzgajalištu za hrvatske uzgojene brancine su otprilike između **6,00 i 6,50 EUR/kg** za svježeg cijelog brancina (između 400 i 600 grama).

Sljedeća tablica predstavlja izvoznju cijenu cijelog svježeg brancina prema glavnim odredištima. Budući da se većina hrvatskog uzgojenog brancina izvozi u Italiju (izvoze ga većinom izravno tvrtke koje ga uzgajaju), izvozne cijene mogu biti dobar pokazatelj cijena u uzgajalištu.

Tablica 31: Hrvatske izvozne cijene (u EUR/kg) cijelog svježeg brancina prema odredištu

ZEMLJA PARTNER	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Italija	5,59	5,61	5,99	6,32	5,96
Slovenija	5,82	6,05	6,99	7,33	6,93
Francuska	n.p.	6,26	6,38	5,67	5,95
Njemačka	n.p.	7,30	7,17	7,27	5,96
Austrija	7,59	6,92	7,52	8,38	8,53
Sveukupno	5,69	5,87	6,26	6,50	6,28

Izvoz: COMEXT

Sljedeća tablica prikazuje cijene brancina dostupne u veleprodajnim i maloprodajnim fazama u Hrvatskoj. Potrebno je naglasiti da se brancin u Hrvatskoj često prodaje u velikm trgovačkim lancima s popustom (–15% do –25%), što ukazuje na strategiju niskih cijena koje primjenjuju trgovci u maloprodaji što je prilično često za riblje proizvode velikog obujma.

Tablica 32: Veleprodaja brancina i maloprodajne cijene u Hrvatskoj²⁵

Proizvod	Faza opskrbnog lanca	Veličina (kg)	Jedinična cijena (EUR/kg)	Izvor
Cijela svježa riba (s utrobom)	veleprodaja	0,6-0,8	9,22	METRO
Cijela svježa riba (s utrobom)	veleprodaja	0,3-0,4	7,20	METRO
Cijela svježa riba (s utrobom)	maloprodaja	0,3-0,4	9,39	SPAR
Cijela svježa riba (s utrobom)	maloprodaja	0,2-0,3	9,21	KONZUM
Cijela svježa riba (s utrobom) (već pakirana)	maloprodaja	n.p.	9,72	LIDL
Cijela svježa riba (s utrobom) (već pakirana)	maloprodaja	0,5	9,28	KONZUM
Dimljeni fileti (već pakirani)	maloprodaja	0,1	40,36	Cromaris
Marinirani fileti (već pakirani)	maloprodaja	0,1	30,26	Cromaris

Izvor: Internetske stranice maloprodajnih trgovaca i veletrgovaca (ožujak-travanj 2018.).

²⁵ Devizni tečaj korišten za konverziju Hrvatske kune prema Euro je 1 EUR = 7,4315 HRK (izvor: ESB)

5.3 Prijenos cijena u opskrbnom lancu u Hrvatskoj

Ovaj je dio usredotočen na opskrbi lanac svježeg cijelog brancina uzgojenog u Hrvatskoj kojeg na domaćem tržištu prodaju trgovci u maloprodajnim trgovačkim lancima.

Cijene u uzgajalištu su za cijelu ribu (300-400 g., s utrobom) u kutijama, prije prijevoza.

Tablica 33: Troškovi i cijene strukture uzgojenog brancina u Hrvatskoj koji se prodaju u maloprodajnim trgovinama velikih razmjera (LSR)²⁶

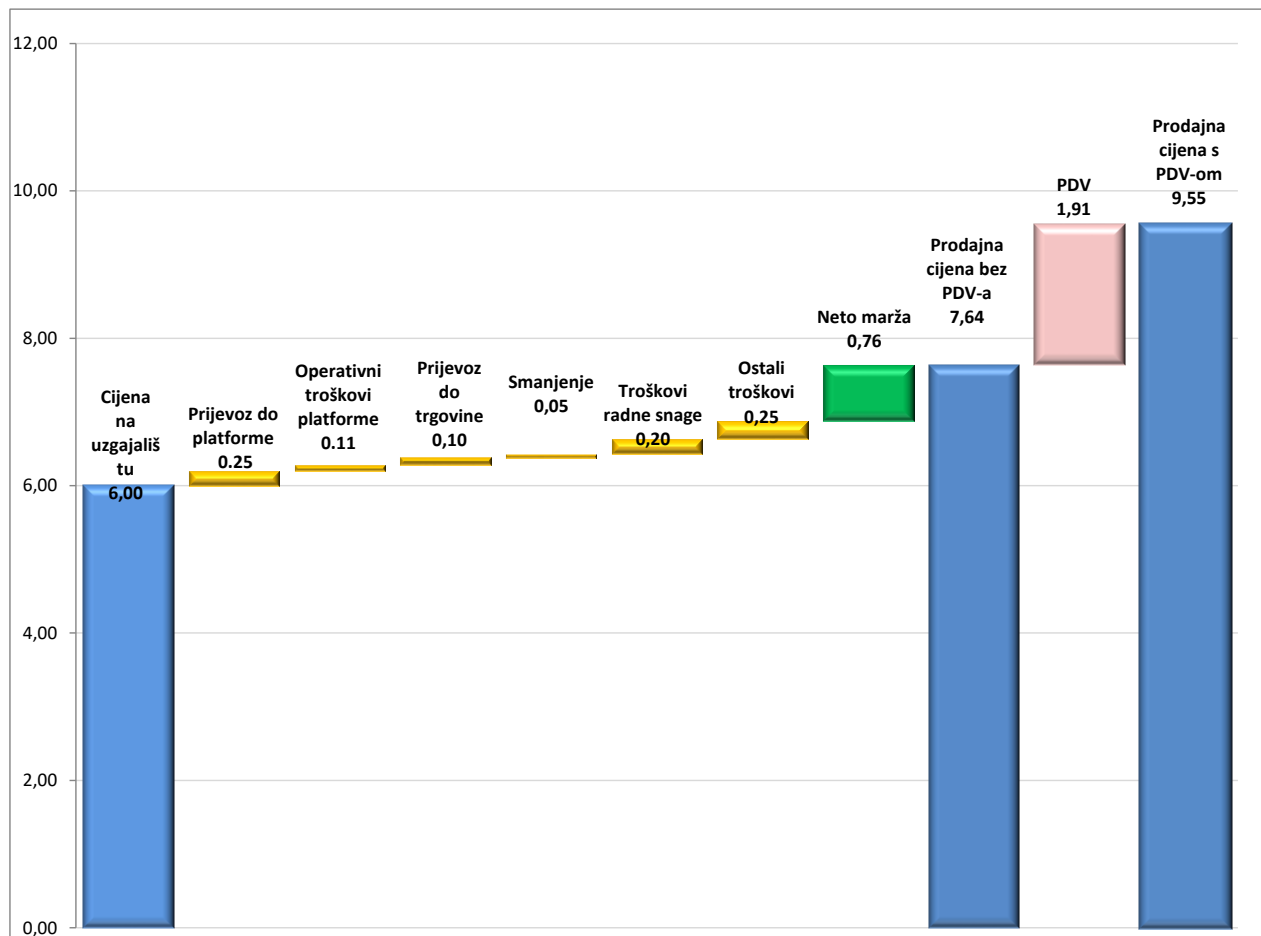
	Prosjek	% konačne cijene
Cijena u uzgajalištu	6,00	79%
Prijevoz uzgajalište -> platforma	0,25	3%
Operativni troškovi platforme	0,11	1%
Prijevoz platforma -> trgovina	0,10	1%
Smanjenje	0,05	1%
Troškovi radne snage	0,20	3%
Ostali troškovi (ribarnica)	0,25	3%
Neto marža	0,76	10%
Prosječna prodajna cijena bez PDV-a²⁷	7,64	100%
PDV	1.91	
Prosječna prodajna cijena	9,55	

Izvor: EUMOFA istraživanje

²⁶ Maloprodajni trgovački lanci

²⁷ Za ove je proizvode, PDV u Hrvatskoj 25%. Izvor: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx?id=pog23005 (Zakon o Porezu na dodanu vrijednost (Narodne novine br. 73/13, 148/13, 143/14, 115/16; Odluka USRH 99/13, 153/13)

Slika 16: Prijenos cijena hrvatskog uzgojenog cijelog brancina (300-400 g) koji se prodaje u maloprodajnim trgovačkim lancima

Izvor: EUMOFA istraživanje

6 ZAKLJUČAK

Proizvodnja

Proizvodnja brancina u EU raste, posebice zahvaljujući akvakulturi koja je 2016. godine iznosila 96% ukupne proizvodnje. Proizvodnja uzgojenog brancina doživjela je porast od 35% u posljednjem desetljeću. Suprotno tome, ulov divljeg brancina je tijekom razdoblja od 2007. do 2016. doživio pad te je 2016. godine iznosio samo 6% od ukupne proizvodnje brancina u EU.

Glavni proizvođači brancina na razini EU-a su Grčka, Španjolska, Italija i Hrvatska u akvakulturi te Francuska u ribarstvu.

Tablica 34: Obujam proizvodnje brancina na razini EU-a (u tonama)

	2007.	2016.	Razv. 2007.-2016.	% sveukupno 2016.
Akvakultura	60.494	81.852	35%	94%
Ribarstvo	8.805	5.337	-39%	6%
Sveukupno	69.299	87.189	26%	100%

Izvor: FAO

Trgovina

Većina trgovine proizvodima brancina odnosi se na trgovinu unutar EU-a.

Oba trgovinska toka unutar EU-a su pod jasnom dominacijom jedne države članice:

- za izvoz: Grčke, koja predstavlja 62% cjelokupnog izvoza izvan EU-a prema obujmu iz 2016. godine, ispred Španjolske (13%), Hrvatske (7%) i Italije (4%);

- za uvoz: Italije, s 41% cjelokupnog uvoza unutar EU-a, daleko ispred Španjolske (12%), Portugala (11%) i Francuske (11%).

Tržišta

2016. godine prividno EU tržište brancina bilo je nešto ispod 100 000 tona, što odgovara prosječnoj potrošnji po glavi stanovnika blizu 200 grama.

U smislu apsolutne vrijednosti, vodeća tržišta su uvjerljivo Italija i Španjolska koje predstavljaju više od 60% tržišta EU-a. U smislu potrošnje po glavi stanovnika, Portugal zauzima vodeći položaj sa 680 grama, iza njega slijede Cipar, Italija i Španjolska, svi iznad 500 grama.

Postoje specifične značajke tržišta u svakoj državi članici koja je pokrivena analizom. Dok se brancin uglavnom izvozi u slučaju Grčke i Hrvatske, u Španjolskoj se većinom prodaje na domaćem tržištu, preko maloprodajnih velikih trgovačkim lanacai ribarnica. Unatoč tome, u svim državama članicama, uzgojeni brancin je dostupan kao svježa cijela riba (s utrobom) u maloprodajnoj fazi (posebice što se tiče ribe manje veličine / veličine porcije).

Prijenos cijene

Izvršen je skup od 3 analize prijenosa cijene: uzgojeni brancin u Španjolskoj, Grčkoj i Hrvatskoj. Divlji brancin je vrlo ograničen u ovim državama članicama i nije pokriven analizom.

Usporedba ovih pet analiza prijenosa cijene prikazana je na slici 34. Cijena prilikom „prve prodaje“, „platforme“ i do „krajnjeg potrošača“ je detaljna za svaki pokriveni opskrbeni lanac (pogledati definiciju ovih faza za svaku analizu u tablici u nastavku).

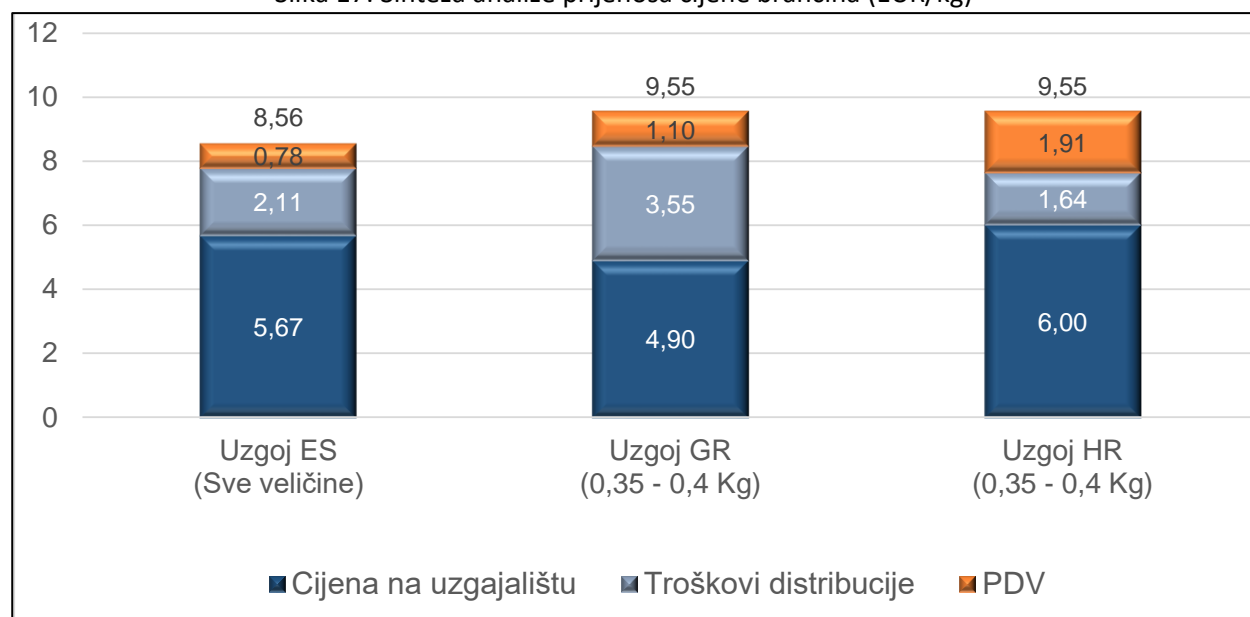
Tablica 35: Glavna obilježja za svaku analizu prijenosa cijene

	Uzgojen - Španjolska	Uzgojen - Grčka	Uzgojen - Hrvatska
Proizvod	Sve veličine	400-600 g (bez utrobe)	400-600 g (s utrobom)
Prodajni kanal	Maloprodajni trgovački lanci	Maloprodajni trgovački lanci	Maloprodajni trgovački lanci
Prva prodaja	U uzgajalištu	U uzgajalištu	U uzgajalištu
Krajnji potrošač	Maloprodajni trgovački lanci	Maloprodajni trgovački lanci	Maloprodajni trgovački lanci

Glavni elementi analize su:

- Najviše cijene u uzgajalištu su u Hrvatskoj. Nabavne cijene na uzajalištima u Hrvatskoj i Španjolskoj su približno slične, dok su cijene niže u Grčkoj.
- Niži troškovi radne snage i operativni troškovi u Hrvatskoj
- Viši PDV u Hrvatskoj
- Usporediva maloprodajna cijena u Grčkoj i Hrvatskoj

Slika 17: Sinteza analize prijenosa cijene brancina (EUR/kg)

Izvor: EUMOFA istraživanje

7 Dodatak: popis kontakata

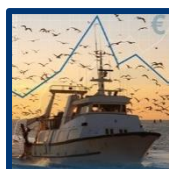
Sljedeći kontakti izvršeni su u okviru istraživanja:

- Španjolska:
 - ACES
 - ADESA
 - FEDEPESCA
 - APROMAR
- Grčka:
 - Ministarstvo za ruralni razvoj i hranu – Glavni ured za ribarstvo
 - Grčko statističko tijelo (ELSTAT) – Primarni sektor odjela za statistiku
 - Tvrtke za uzgoj brancina
 - OKAA (Središnje tržište i organizacija za ribarstvo) / Piraeus Auction Market (Tržište dražbi)
 - Cash & carry tvrtke
- Hrvatska :
 - Nacionalni stručnjaci za akvakulturu;
 - Cash & carry tvrtke;
 - Tvrtke za uzgoj brancina.

EUM OFA

European Market Observatory for
Fisheries and Aquaculture Products

www.eumofa.eu

Ured za publikacije
Evropske unije

ISBN 978-92-76-30607-8
doi:10.2771/188326